ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA.

BENGAL SECRETARIAT LIBRARY
HEAD.
Received from Rai Sahib M. Gulab Singh & Sons, Govt. Publishers & Booksellers, Lahore
21. MAY 1915
Register Entry No. 474

THREE TURKI MANUSCRIPTS FROM KASHGHAR,

BY

E. DENISON ROSS, Ph.D., C.I.E.

091
R824

1272

BENGAL SECRETARIAT LIBRARY

THREE TURKI MANUSCRIPTS FROM KASHGHAR.

These three volumes seem to represent an incomplete copy of a much larger compilation containing a collection of Turki works, original and translated, bearing on the History of Turkestan. The confusion that prevails in the arrangement of their contents is so great that after a very careful and prolonged examination I have been unable to determine the following points :—

(1) Who was the author of the compilation

(2) When the compilation was made

(3) What the compilation actually contained

The present Volumes are all written on the same kind of paper,* and on folio 157*b*. of Vol. III there is a colophon saying that the copy was made in A.H. 1322 (A.D. 1904).

The general contents of the 3 volumes are as follows :—

Volume I.	Daftar I. of Ta'rîkh-i-Rashîdi—		Preface and Life of the Prophet.
	„ II.	Do.	History of Chingiz Khân.
	„ III.	Do.	From Chingiz Khân to Humâyûn.
	„ IV.	Do.	Anecdotes.
Volume II	„ V.	Do.	Preface and translation of a portion of Mirza Haidar's *Ta'rîkh i-Rashîdi.*
	„ VI.	Do.	Anecdotes.
Volume III.	„ VII.	Do.	Preface for the most part as in Daftar V.

This last Preface bears the superscription Daftar VII. of the *Ta'rîkh-i-Rashîdi.* But apart from the repetition of the Preface to the translation of Mirza Haidar's *Ta'rîkh-i-Rashîdi,* which has already been given, and which properly belongs to Daftar V (in Volume II) there is no allusion in this volume to the title *Ta'rîkh-i-Rashîdi.* The rest of the volume contains five distinct works or portions of works, which may or may not belong to this second *Ta'rîkh-i-Rashîdi* : and as will be seen below the last four of these contain by far the most valuable portion of these Volumes. They are as follows .—

(1) A collection of anecdotes relating to Saints and Prophets,

(2) The *Tadkira-i-'Azîzân* otherwise known as the *Tadkira-i-Khwâjayân* by Muhammad Ṣâdiq. This is incomplete at the beginning.

(3) Life of a famous Saint named Muḥammad Sharîf.

(4) A Qaṣîda on the Revolt of Vali Khân Tora.

(5) *Ghazât-i-Muslimîn,* being an account of the later Tungani wars and of Ya'qûb Beg.

This is incomplete at the end.

* The paper bears stamp of the Ural Factory (*Uralskoe Fabrik*). It is of two kinds One is glossy and bears the No. 6 the other is rough and bears the No 7.

DETAILED CONTENTS OF THE THREE VOLUMES,

VOLUME I.

folio 1*b* "Daftar 1" of the Ta'rîkh-i-Rashîdî begins.

2*b* *l* 4 Author's Introduction.

Name of the author: Muhammad Niyâz* ibn 'Abdul Ghafûr.

3*a*. Mention of Muḥammad 'Azîz Wang, Hâkim of Khotan, who suggested that the author should write a general history from Adam to the time of the Khans (of Khotan) saying it would be a source of diversion to himself and of fame to the author. The author thereupon proceeded to make extracts from various works in Persian such as the Ta'rîkh-i-Akbari, the Rauẓat-ul-Jinân, the Taj-ush-Shu'arâ and the Nigâristân, and then to arrange them in suitable order. He next divided his compilation into 3 parts (*qism.*)

Part I Adam to Chingiz Khân,

Part II Chingiz to Humâyûn,

Part III The Wonders of Creation,
and gave the whole a title which is missing in the present copy though a blank space has been left for it.

4*a*. Poetical introduction.

5*a*. Fazl I—In praise of Muḥammad.

5*b*. Fazl II—The Jinns.

7*b*. Adam.

14*b*. Life of Moses.

20*b*. Birth of Prophet Muḥammad.

44*b*. Life of Muḥammad interspersed with anecdotes of former prophets. Ends abruptly with a ridiculous story of the prophet 'Uj saying that he measured 23,380 *gaz* in height, that he could reach to the clouds, and that he was able to catch a fish at the bottom of the sea and then cook it by holding it against the sun!

The catch-word at the bottom of this folio is the first word found on folio 2*b* of Vol III as will be mentioned below.

45*a* "Daftar II" History of Chingiz Khân.

45*b* Genealogy of Chingiz Khân traced from Noah.

Birth of Chingiz Khân.

Lives of various famous personages from whom Chingiz Khan is claimed to be descended, such as Anush, Kinan, Akhnukh, Mahalal, Methusaleh, etc., etc.

49*b* Turk the son of Japeth.

---

* I presume this cannot be the author of the Târîkh-i-Shahrukhi (edited by N. N. Pantusoff, Kazan, 1885) whose name was Niyaz Muḥammad Khoqandi. Unfortunately I have not a copy of this work to consult, but Prof. Hartmann tells me that Muḥammad Niyâz 'Abdul Ghafûr is not known to him as an author.

51*b* Qara Khân.

52*a* Oghuz Khân.

down to 76*b* History of Chingiz Khân.

74*b* The sack of Herat.

75*a* Original verses by the author or as he styles himself the " Translator. "

77*a* PART II FROM CHINGIZ to HUMÂYÛN.

Begins with the genealogy of Humâyûn.

Accounts of his ancestors.

79*a* Tamerlane.

80*b* Humâyûn goes to Khurâsân and 'Irâq.

84*a* Shah Tahmâsp.

104*b* Siege and capture of Kandahar. Conquest of Kabul.

116*a* Conquest of Badakhshân.

119*a* Rebellion of Kâmrân Mîrzâ who captures Kabul.

121*a* Humâyûn advances from Badakhshân and recaptures Kabul.

139*b* The last events in the career of Mirza Haidar Gurkân (author of the *Ta'rikh-i-Rashîdî*).

141*b* Death of Mirza Haidar.

Here begins a long poem which continues down to the end of the daftar on folio 145*b*.

Folio 146*a* Daftar IV.

" On the intelligence of the intelligent and the wit of the witty."

This section contains a large collection of anecdotes culled from well known Arabic and Persian works, such as the Maqâmât of Harîrî, Athâr-ul-Bilâd, Rauzat-us-Şafâ, etc.

VOLUME II.

Title " Kitâb Ta'rîkh-i-Rashîdî ning bishinji Daftari," *i. e.*

Daftar V of the Ta'rîkh-i-Rashîdî.

*"Account of the Taklamakan Affair."

Folio 2*b* Pious introduction. On the third page of which we find a passage beginning with the word مضمون which corresponds precisely with the opening of Daftar 7 in Vol. III.

Begins with a preface to the translation of *Ta'rîkh-i-Rashîdî* which corresponds verbally with that found in Vol. III. as mentioned below.

* Contains nothing whatever about this affair, whatever it may have been.

Folio 17*a*—321*b* Translation of the *Ta'rikh-i-Rashidi* from beginning down to the account of the Shaibani Sultans (see my translation, p. 283.)

Folio 324*a* Daftar VII

The Wonders of Creation ; very much resembling the last Section of Daftar IV and taken from the same or similar works.

Folio 2*b* Daftar VII.

Begins with the word [illegible] which is the catch-word at the foot of the folio 44 *b*. Vol. I. and from this word down to line 10 folio 8, corresponds verbatim with line 7 folio 2*b* down to line 10 folio 14 *a* of Vol. II.

Folio 43*b* begins in the middle of a sentence which belongs to the end of the introduction to the Tadkirá-i-'Azîzân, which contains the life of Khwaja 'Abdullah, the son of Yûsuf of the Qarataghluq faction. The author Muhammad Sadiq of Kashghar *tells us that he completed the life of 'Abdullah (whom he speaks of as Hazrat Khwaja Padishah) in A. H. 1181 A. D. 1766). †

This work ends somewhat abruptly on folio 157*b* with an anecdote of the Prophet after the description of the siege of Ush Turtan in which 'Abdullah was defeated. ‡

The copyist gives the date of transcription as A. H. 1322 (A. D. 1904.)

Folio 161*b*—182*b* blank.

Life of Khwaja Muhammad Sharîf who lived during the reign of the great 'Abdur Rashîd Khan, and who died in A. H. 973 § (A. D. 1565.) This work is, I believe, otherwise unknown, but as it is almost entirely legendary it does not deserve a detailed description.

Folio 183*a*—184*b* blank.

Folio 185*a*—187*b*. The revolt of Wali Khan Tora described in a long Qasída, of which I give the text and translation below. ‖ This revolt against the Chinese took place in 1857 A. D.

Folio 188*a* blank.

---

* A very complete condensation or epitome of this work has been published by Professor Hartmann of Berlin Der Islamische Orient VI-X *Ein Heiligen Staat im Islam*. Mr. Hartmann says of this work "It is not a History, but rather a medley of anecdotes intended for the glorification of the house of Ishaq, a sketch drawn by a fanatic, who in his infatuation fails to notice what a pitiable role his hero plays."

† Mr Hartmann's Manuscripts seem to give 1182 A. H. as the date of completion.

‡ This corresponds to page 284 line 27 of Professor Hartmann's German abridgement. The history of Eastern Turkestan during this period A. D 1572 to A D. 1857 has been well described by Bellew in the *Report of the Forsyth Mission to Yarkand*. Pages 179—190.

§ This is given by most authorities as the date also of 'Abdur Rashîd's death, but in this work it is distinctly stated that the Khân survived the Saint by three years, during which he paid constant visits to the Saint's tomb. This would place the Khân's death in 976 A. H. (1568 A. D.)

‖ This poem bears considerable resemblance to the poem called كتاب غزات در ملک چين published by Pantusoff, Kazan, 1880.

Folio 188*b*—214*b* (the end) A history of the last Tungani wars and the career of Ya'qûb Beg including an account of the Forsyth Mission.

On folio 195*b* we learn that the title of this work is *Ghazît-i-Muslimîn* or the Holy Wars of the Moslems.

This portion ends abruptly with the heading of a new chapter which was to deal with the flight of Niyâz Beg to China. Ya'qûb Beg died at Korla in May 1877. The last date mentioned is A. H. 1294 (A. D. 1877.)

This work is half in prose and half in verse. It begins with a poetical introduction of the conventional pious type occupying 3 pages, which is followed on folio 189*b* by a description in prose of the state of the Musalmans of Moghulistan under Chinese rule.

I do not think the whole of this work deserves printing in its entirety but as it is apparently otherwise unknown I give below a portion of the text for purposes of identification, and as a specimen of a modern Turki composition. The Manuscript abounds in orthographical errors which for the most part I have allowed to remain, as they show to what extent a fine language may be corrupted by disuse.

VOLUME III, FOLIO 185 *a*. TO 187 *b*.

THE REVOLT OF VALI KHAN TORA.

ولی خان توره نام بی سرانجام - اندیجانی شبیخون برله کاشغر شهری ایچره کریب . رمونچه قلاش بد معاش لارغه باش بولوب بوالته شهر اوزره شور شرارلارنی سالیب غارت گر لیک گه قول قویغانیدین اندک مدت ده تقدیر سبحانیدین فوج خاقانی یتب کلیب اوّل نافرجام لار فرار اختیار ایلاب بو یورت لار آرام و قرار تاپقانی نینک +

حکایتی

(۱) ثنای حمد بیحد ذات پاکی حضرت رحمان
توراتی فترتیدین جمله موجودات ایله انسان

(۲) غرض اوّل ایردی دنیاغه کتورماک احمد مختار
چراغی ایکی عالم اوّل حبیب حضرت سبحان

(۳) هدایت انجمی دور اوّل نبی اصحاب سرخیلی
ابوبکر و عمر عثمان علی دور حیدری یزدان

(۴) دیین مدحینی ظلّ الله بو سکز شهر اوزه آنی
زهی آفریدونی شانی بهادر نادری دوران

(۵) جساق جو نوانک سولا امبان چین چمن یارکند اوزه والی
که شاه لار ایچره کم کلگان بو رنگ اقبال لیغ سلطان

(٦) که مجمل ایلایین سوزنی بو یرده قیلمادیم تفصیل
مگر اغزیمده مینگ تیل بولسه شه وصفی غه یوق ایمکان

(٧) اوتوب شنفونگ حسابی یته یل تاریخ خناقانی
اجر یتقو (sic) کوکن باط اوزره قراقچی نوشتی بی پایان

(٨) چقارتیب کنت وصحراغه ینه قیلدورتوبان فتوی
شریعت حکمی نی انگلاب تمامی زیرک و نادان

(٩) اوروتگلار اولتوروتگلار کلسه هر جانب قراقچی لار
شریعت امری اولدور چونکه واجب ساقلاماقلیق جان

(١٠) توتونگ لار بولسه گر فرصت آنگا لیکین قوشولمانگ لار
اگر بولسه آنگا تابع جهالت دور کیتر ایمان

(١١) بو اثنا (١) ایردی مفسدلار تغارچی غه یتیب کلیش
حقیب بیر مونچه هندوا قسقال کشمیر احمد خان

(١٢) یولوقمیش بی خبر موندین چیقیب تانگشنچی لار بیرله
کیتیب دوزخ قه بیر هندی قراقچی دین آلیب بیش جان

(١٣) یانیب هندو بیله کشمیرلار هم چقتی یا مونغه
نوازیشلار بیلان اون یامبونی شانگ اتی خان امبان

(١٤) یقیین لاشقان (٢) ساری بولمای خطای چقتی سوقوب ینگغن
شمالباغ هر یانیغه توغ علم لارنی تیکیب شول آن

---

(1) MS wrongly اسنا.

(2) The ش in this word has the force of nearer and nearer.

(١٥) چقیب هر ساری وانگ بیگ ایشکاغه(1) تارتیب رینه لشکر
سپه آرالیق ایلاب هم رینه توردی توزوب میدان

(١٦) یوزوب شولکیچه پیش(2) جنگ ده بولوب چین خلقی غه رهبر
یتیب تیکوی قراقچی لار قاچیشتی(3) خرس دیك لرزان

(١٧) شبیخون ده قاچور غاندین بولوبان پارچه لار خوشحال
مبارکباد لیق ایلاب بو ایشلارغه بولوب خندان

(١٨) توروب بیر کیچه کوندوز ایشکاغه بیگ یار لیغ برله
یانیب چون ایرته سی کیردی شهرگه اوّل یانیب(4) میدان

(١٩) قراقچی لار ینه کلدی دیبان شهرگه(5) خبر بولدی
مکمّل بولدی لشکر کوك تیمور دین کِفتیده(6) قالغان

(٢٠) توتوب شمشیر نیزه یارکند اهلی بیلان کشمیر
کییب افغان بیلان هندو لباسی غه کییب خفتان

(٢١) توتوب سان سیز علم لار هر بیری مینگ غه نشان ایردی
یوروب مور و ملخ دیك موج ایله او لنوع کم عمّان

(٢٢) سپر لار مِیخلاری ایل کِفتی(7) اوزره هر طرف انجم
سنانلار شعله سی خورشید ینگلیغ شانه ده قالغان

---

(1) Must be read *ishkagha* though ishik-agha is more correct; though everybody in Kashgharia says *ishkagha*.

(2) We must read *pish-jang* for *pish-i-jang*.

(3) *Quchishti* from *quchishmaq* here means not "to fly from each other," but "to fly in different directions.

(4) Perhaps an error for الیپ or تابیب .

(5) This line can only be made to scan by reading the *ga* after shahr as if it were the *a* of Western Turkish.

(6) *Sic* for کتفده.

(7) *Sic* for کتفی.

(۲۳) چریک لار کثرتیدین کشنگان آط لار صدا سیدین
بولوب ایل نینگ قولاغی کر اوشولکون بارچه نینگ یکسان

(۲۴) بو رنگ قوزغالدی لشکر وانگ بیکم امری بیله یکسر(1)
خطایلارغه بولوب رهبر قراقوم ده توروب میدان

(۲۵) غضب برلان خطای(2) خلقی قراقچی غه باسیب طیفور
توراغه تاپمایین قدرت قراقچی قاچتی سرگردان

(۲۶) قریلدی اوشبو جنگ ده بی عدد اوباش قیرغزلار
که قوغلاب کوکرباط دین اوتکازیب(3) چین لشکری آنسان

(۲۷) خطای ایچره کریب ابلیس اوستادی کبی مکّار
مسلمان قیلمایین همراه چریک بیردورسه دیب امان

(۲۸) بولوب مغرور موندااغ حیله گه چینی سپه بارچه
بریب طیفور بیلان توف زنبرک اوق دارونی چقّان

(۲۹) اوشولکوندین باری اوغری کروهی کوب یوراک لاندی
توتوب یانغاج عطایلار آنچه لازم تحفه نی اوبدان(4)

(۳۰) مسلمانلارغه اندین بولدی وحشت نینگ بری لوزمینگ
اوزی نینگ موشتی برلان اوروبان اوزباشی نی یارغان

(۳۱) یا نیب کردی خطای ینگفن لارینی آلدیراب تاشلاب
طلاطف بولدی عالم بولدی دیگر بی سر و سامان

(1) MS. reads عسکر which appears wrong.

(2) خطای is regarded by the poet as composed two syllables only.

(3) *Utkesmek* is another form of *Utkermek*, to pass or to cause to pass. The Persian گزرانیدن.

(4) *Obdan* should be written without,

(۳۲) چقیب جونگ وانگ بیگم جرعت بیلان تا کیم صفیل اوزره
سکندر سدّی ینگلغ جابجا قیلدور غالی قورغان

(۳۳) اتیب دروازه آندین هم صفیل سرکوب نی بند ایلاب
قویوب سرکوفده هر بیر کله سی کوفدیک سپه سالان[1]

(۳۴) صفیل غه چقتی یارکند اهلی چون مور وملخ ینگلیغ
بولوب هر جُبّه خانه کوب چوماقدین آق قوناق بوستان

(۳۵) بوبش دروازه اوزره توختاتیب لایق عملداری
قبوغ لار استیده سردار لارغه قیلدیلار فرمان

(۳۶) قباغ دروازه اوزره اعلم اخوند بولسو دیب حاضر
ترکباغ اوزره قاضی اخوند توروب کلگان گه برسون آن

(۳۷) اوچونجی مسخره دروازه اوزره مفتی صیف الله
مزارت لارغه نذر ایلاب تیلاوت (Sic) قیلدوروب قرآن

(۳۸) توروب تورتونجی یعنی خانقه دروازه[2] اوستیده
بولوب هر ساری واقف اوّل خردمند خواجه نعمان

(۳۹) بیگم آلتون قبوغیده کیچه کوندوز بولوب حاضر
یا نیده قویدی بش یوز توف دوشمن غه آتقالی پهلوان[3]

(۴۰) ینه آندین بیگم آط چافتوروب هر رسته بازاری
دعا ایلاب خلایق غه اولوس اسلاب باری افغان

(1) Note *sipahsalan* for *sipahsalar* for the sake of the rhyme.

(2) In the original MS. verses 37, 38, 39 are out of order and run as follows :—37*a*, 38*a*, 38*b*, 39*a*, 37*b*, 39*b*,

(3) This line as it stands does not scan It could be made to scan however if we change the order of the words as follows: یاینده قویدی بش یوز آتقالی دوشمن غه توف پهلوان

(۴۱) اورنگ لار نفعی بیلسانگ لار بو ایشده ای شهر خلقی
بولانچی کرسه شهر ایچره سالینگ لار اور لارشیب دوبان

(۴۲) باری تسلیم ایلاب انگلابان سمع رضا برله
شهر خلقی قیلیب بو ایشده بارچه عهد ایله پیمان

(۴۳) یتیب کلدی قراقچی ایرته سی دروازه آلدیغه
هجوم ایلاب شهر ساری توقوم دین باشیده قالغان

(۴۴) یوگوردی های هوی برله چنان یاجوج خیلی دیک
صفیل اوزره سالیب قیقاس قراقچی هم [سالیب)[1] چوقان

(۴۵) بولالمای عاقبت یاندی اوشولدم اول قراقچی لار
اتیب مُطلق و طیفور خشت فُختَه یاغدوروب باران

(۴۶) ینه بر ایکی کون اوتمای کریب سوتلیک مزار ایچره
سحر دین شام غه اوق یب اولوکلار دین قاچیب قوپغان

(۴۷) بو ینگلیغ اوتوز ایکی کونه قراقچی کلدی هر یاندین
صفیل اوزره آتیب آنچه تیریک توشکان نی هم چا فغان

(۴۸) شهر اطرافیده اوچ آی یاتیب بو قوم بد اندیش
تصرّف ایلابان صحرا و باغ و دشت ایله بوستان

(۴۹) توتوب صحرا یوزینی متصل یاجوج قومی دیک
یولاب آلدیغه کیلسه اوت قیوب یوز مینگ تُمَن خرمان

(1) As the line was defective I have repeated the word سالیب in this place.

(۵۰) خطای چقسه قاچیب یورمیش قموشلوق ایچره تولکی دیک
یانیب مردُم منافق لار مسلمانلارغه اوق آتقان

(۵۱) قفاق کارنای آیاق ناغرا سِبَت ① دومباق قراقچی لار
زنان ایگنی کیگان قوم لوطی تلفنکی دانگمستان

(۵۲) قباب بویارکندنی بو صفت بو قوم بد اندیش
ایدی چون فصل جَوْزا تاکه بولدی موسم میزان

(۵۳) گوروبخ اون تنگه اون بش تنگه سویوقدین قیریلیب ایل
بولوب چون ایل کوزیگه گوییا ② آی فاره سیدیک نان

(۵۴) خلایق لار اوی ایچره کیچه کوندوز یارغو چاق تارتیب
شکرغه اشتها سزلار ایچارگه تافماین یومدان

(۵۵) بورنگ جوری ③ جفانی ایلاماس هرگز مسلمانغه
جهودی ارمنی ترسا و هندی رافضی ملتان

(۵۶) شهر احوالی بوصورت سفیل ④ لارده پیاپی جنگ
زهی رستم صفت لیك غازی آفریدون بهادرخان ⑤

(۵۷) آتیب هر ساریدین کلسه قلیچ نیزه بیله ملطیق
شهردین چقاریب قوغلاب مگر [تا یوقاری قوقان] ⑥

(1) MS. reads ثبت.

(2) The form *guiya* for *guya* is common in Turki and is much used by Nawaii.

(3) Thus for جورو.

(4) Thus in MS. Elsewhere it is written صفیل.

(5) I have changed the position of 56*b* and 57*b* as they seem out of order in the original.

(6) The words within brackets I have been unable to read correctly.

(۵۸) بیگم اوچ ای ایچنده کیچه کوندوز آلماین آرام
شهر نیننگ نصفنی(1) کوزلاب یمانلار ساری اوق آتقان

(۵۹) بوکونه ایرته قاچار اوغری خدا دینگ لار شهرخلقی
چریک سویلاب(2) بیر ینگ دیب تیز ینه آمبانغه انگلاتقان

(۶۰) خدا نینگ لطف و احسان نی قلیب اقطابلار امداد
بو اوچ آی سعی برله یعنی وانگ بیگ لیک ده توختا تقان

(۶۱) قیلیب صحرا ایلی غه حدّ دین آرتوق ظلم ایله بیداد
قزان قویمش نه چایگون بلکه یوز مینگ اویده بیر یوتقان

(۶۲) شهر خواه اهل صحرا بو صفت بولغان ایماس مضطر
تیلاب نصرت خدا دین وانگ بیگم اقبال لیغ سلطان

(۶۳) بو اشالارده(3) یتی ناگهان نورغون چریک باشلاب
که تیمش کون دیگانده کلدیلار شی دو دیگان آمبان

تم تم تم

---

(1) Thus in MS. perhaps a clerical error for نفع.

(2) Perhaps for سنایلاب = Selecting.

(3) MS. reads اسنالارده.

THE REVOLT OF WALI KHAN TORA.

TRANSLATION.

How Wali Khan Tora the Andijani made a night attack on the town of Kashgar and entering the town set himself at the head of a number of hooligans with whom he laid waste the Alti-Shahr country (1). How after a short time by the grace of Providence the troops of the Khaqan (of China) arrived and Wali Khan taking flight, these countries again enjoyed peace and order.

Invocation—

1. Praise and laudation without end be given to that pure Spirit, the Lord of Mercy, Who by His power created all living beings including man.

2. His design was to bring Ahmad the Elect into the world—a lamp for the two worlds—the friend of God most high.

3. The companion Captains of that Prophet are the stars of guidance, (2) namely, Abu Bakr, 'Omar, 'Osman, and 'Ali, who is the Lion of God.

Eulogy—

4. Let me sing the praises of him who is the shadow of God over these eight cities (3), a veritable second Afrîdûn, a Bahâdur, the Rarity of the Age.

5. Jasaq Jung-Wang Sula-Amban Chin-Chaman (4), Wali of Yarkand. Few among the kings of the world have enjoyed such good fortune as this ruler.

6. What I have stated thus briefly, I cannot in this place expatiate upon: Indeed even were there a thousand tongues in my mouth I should be unable to sing this king's praises adequately.

The Narrative—

7. When seven years of Shang-Fung's (5) reign, according to the reckoning of the Khaqans (of China) had passed, numberless bandits fell upon the districts of Ajirtqu (6) and Kok Rabat.

8. Having prepared a "fatwa" they disseminated it in town and country saying: All men great and small (7) having heard the commands of the Sharî'a, or Holy Law,

9. Strike and kill the bandits wherever they appear—such is your religious duty—for you must save your lives.

10. If opportunity offers, take (them) prisoners—but do not associate with them for if any one joins them, it will be an act of infidelity (8), and Faith will depart.

11. In the meantime those evil-doers had reached Tagharchi (9) (where) a number of Hindus (under) Ahmad Khan, Aqsaqal of Kashmir, coming up

12. Encountered and engaged with the spies (of the bandits) without being aware of this (?) (10).—(in the engagement) one Hindu fled to the Lower Regions carrying with him the souls of 5 bandits (11).

13. Turning back the Hindus and Kashmiris proceeded to the Yamen (in Yarkand) and with flattering words presented (12) to the Khan Amban ten *Yambus*.

14. The nearer the bandits approached (the more alarmed the townspeople became) the Chinese could not help coming up, having struck their tents (13): whereupon they began to plant the flag-staffs in every corner of Shamal Bagh.

15. Wang Beg, the Ishikagha, collected troops from all sides; and having ordered his army, he halted, and made ready the field.

16. During the night, the Wang placing himself in the advance guard led the way for the Chinese: and as soon as they arrived they attacked the bandits who fled in all directions shaking like bears (14).

17. They were all delighted with the rout they had caused by their night attack. and began to compliment each other, and laughed as they discussed the affair.

18. By command (of the Wang) the Ishikagha remained where he was for a night and a day; on the morrow he entered the town as a conqueror.

19. The report spread through the town that the bandits had again returned—the army armed itself fully, with their blue iron shields on their shoulders.

20. The people of Yarkand and Kashmir seizing their swords and spears; the Afghans and Hindus put on Khaftans over their own clothes (15).

21 They seized countless standards; and every standard represented a thousand men;—they advanced like ants and locusts; (they came on) in a wave like the sea of Amman.

22. The studs of the shields on the shoulders of the men looked like stars in every direction: while their spears flashed back the rays of the sun-like shields on the backs.

23. From the numbers of the troops and the neighing of the neighbouring horses, the ears of the people became deaf on that day—all were in the same condition.

24 The army was thus excited (or roused) as one man by the orders of the Wang Beg; and advancing in front of the Chinese made ready for battle in Qaraqum.

25. Full of wrath the Chinese directed their long guns against the bandits—who not finding strength to withstand them, fled in disorder

26. In that engagement innumerable good-for-nothing Qirghiz were cut down : and being pursued by the Chinese troops were driven beyond Kok Rabat.

27. A treacherous man (from among the bandits) who might well have been a pupil of the devil himself, came among the Chinese and said to the Amban, "Do not allow the Musulmans to accompany your troops."

28. All the Chinese army being flattered by these treacherous words ; quickly (*chaq-qân*) gave up their guns, cannons, Zanbaraks, balls, and powder (*daru*).

29. From that day onwards the hoards of bandits became more bold. The Chinese taking the rewards due to them, turned back.

30. Thereupon the anger of the Musulmans was suddenly increased a thousandfold and they cracked their own heads hitting themselves with their own hands.

31. Turning back they entered the Chinese camp and overthrew their tents and such confusion ensued that the whole world was thrown upside down.

32. Jung Wang Beg with great courage, mounted the city walls, and erected in various places turrets strong as Sikandar's wall.

33. Having closed fast the gates, and strengthened the battlements (Särküb) On every battlement they placed soldiers who looked like so many jars.

34. When the people of Yarkand like ants and locusts mounted on the walls, all those armaments (*Jubbakhanas*) from the number of maces looked like a garden of white *qonaq* (16).

35. Over these 5 gates they placed worthy commanders : on the gateways they commanded captains to be placed.

36. They told off 'Alam Akhund to the gate called Qabagh : on the Terekbagh Gate, Qazi Akhund was standing and all coming up took an oath (17) before him.

37. On the third or Maskhara Gate was Mufti Sayfullah making pious vows to the tombs of the saints and reading passages from the Qoran.

38. On the fourth or Khanqah Gate stood the wise Khwaja Nu'mân, keeping a look out in every direction.

39. At the Gate called Altun Qabugh the Beg was standing ready day and night : beside him were 500 braves ready to fire their guns at the enemy.

40. Again the Beg having charged his horse down every street (18) and market-place all the people with lamentations made prayers to God for the people.

41, (The Beg thus ordered) " Strike, oh men of the town if you think it of any use. If the plunderers enter the town, join together and beat them with sticks."

42. All making salams heard this command with obedience and pleasure; the people of the town made oath and covenant (to obey).

43. Those bandits on the morrow arrived before the gate in a large crowd; every one had a donkey-cloth (*jul-i-khar*) on his head as a shield.

44. They ran with the cry of "Hay Huy" like the army of Yâjûj; on the walls there was shouting, and on the part of the bandits also

45. Those bandits were unable (to do anything), so at length they withdrew at once (!); (because the townsmen) poured down on them like rain, musketry, cannon balls and burnt bricks.

46. Again one or two days had not passed, when the bandits entered the Sûtlik Mazar. Those who had only been wounded (had eaten arrows) between morning and evening got up and fled from among the dead.

47. Thus for 32 days the Qaraqchis arrived from all sides—on to the walls they shot (arrows) and every one who fell (from the walls) living into their hands, they killed.

48 During 3 months this evil-minded crowd hung round the city: sequestrating the fields, gardens, plains and orchards.

49. They seized the fields like the people of Yâjûj (of old); pillaging everything they found; and set fire to 1,00,00,00,000 crops.

50. If the Chinese made a *sortie* from the town, the bandits would flee away like a fox in an osier-bed: but they would (quickly) return and shoot arrows at the Muhammadans.

51. The horns of the bandits were made of pumpkins, their trumpets were of bowls, their drums of baskets.

They wore the clothes of women. This worthless (*luti*) crowd wore caps shaped like a cooking-pot.

52. Thus did this evil-minded crowd lay siege to Yarkand.

(The siege lasted) from the season of Jawzâ to the season of Mîzân.

53. Rice rose to 10 tangas and even 15 tangas: and the people perished from the drought. In the eyes of the people a loaf became as scarce as a bit of the moon.

54. Day and night the people, in their houses, were grinding their handmills.

Those people who had no desire for sugar (19) could not even get dumplings to eat.

55. Such desolation had never been brought upon the Muhammadans, either by Jews, Armenians, Christians, Hindus or the Râfizis of Multan (20).

56. While the town was in this state of distress, there was continual fighting on the wall: what Rustam like qualities did Afrîdûn Bahadur Khan display!

57. Wherever the bandits were, they attacked them with sword lances and muskets driving them from the city and pursuing them even as far as Yuqqari qurghan [?]

58 The Wang during 3 months took no rest; but hoping for the advantage of the town, he hurled arrows at the bad men.

59. "Either to-day or to-morrow the enemy will run away: Oh townsmen call upon God.

"Select some (picked) men, and send them to me": thus spoke the Amban and the people obeyed him.

60. By the grace and generosity of God the Saints gave their aid: after these 3 months of effort, *i.e.*, on the part of the Wang, the town enjoyed peace.

61. The bandits perpetrated on the country people every kind of tyranny and injustice. Neither a cooking-pot, not a tea-pot—nay, out of a thousand houses in only one was a blanket (bed-cover). (21).

62. The people of the town and the country were never so distressed at any time: but the fortunate Wang Beg sought victory from God.

63 At that moment there arrived suddenly many troops under the command of Shei-du-Amban. This was at the end of 70 days.

Notes.

1. The country between Urumtse and Kashghar is known as *Alti Shahr* or the Six Cities although the district includes more than six important towns. It is also called *Sekiz Shahr* or the Eight Cities (see line 4, Note 3.)
2. This refers to the Hadîs (which by some is regarded as مَوضوع :-

أَصْحَابِى كَالنُّجُومِ بِأَيِّهِمُ اقْتَدَيْتُمُ اهْتَدَيْتُمْ

3. See Note 1 above. *Sekiz Shahr* corresponds exactly with the popular Chinese name of this country *Nallu-baching, i.e., Nan-lu-pa-ching,* the Eight Cities of the Southern road.
4. *Jasaq* is a Mongolian title meaning chieftain (see Mayers, *the Chinese Government.*)

   Jung Wang is the Chinese *Chün Wang,* a title of nobility.

   Sula is a Mongolian word meaning "free." In connection with the Manchu title Amban it implies that this official has no Executive powers. Compare the Arabic word. مُعَرّى.

5. *Shang-Fung* is a corruption of *Hsien Fêng.* A year title (*Nien-hao*) lasting from 1851 to 1862. This gives the date of 1857.
6. Ajirtqu is written in the MS. Ajritqu.
7. Lit. "wise and ignorant."
8. Lit. " ignorance."
9. Name of a village near Yarkand.
10. It is not clear who was unaware of what.
11. *i. e.,* A Hindu who had killed five of the bandits was himself killed.
12. *Shangladi,* a Turkish verb formed from the Chinese *Shang* (a gift).
13. *Ying-fan* is the Chinese *Ying-p'an.*

14. This perhaps refers to performing bears who fear the trainer's stick.

15. The meaning is somewhat obscure.

16. *Qonaq* is a kind of coarse millet.

17. *An* or *ant* = the Arabic *qasam*, an oath.

A'lam is the title by which the Chief Qazi is known in Kashgharia.

18. The Indian word *rasta* is also used in Kashgharia for a road.

19. By this expression the wealthy inhabitants are intended. Sugar being very dear in Kashgharia is much prized by the poor. *Yumdan* is a sort of dumpling.

20. There are many Multanis to be found in Yarkand. The Rāfizis are a sect of the Shi'ahs

21. *Yutgan Juua* (*i.e*, *Jubba*) is a large sheep-skin covering under which the people of this country sleep. Sometimes many are used at a time.

GHAZAT-I-MUSLIMIN.

Fol. 188 b. **Begins :**

الحمد لله الذی جعل الغزاة فرضا علی عباده المسلمین

After a few lines a poem of 8 verses in praise of the Deity beginning:

حمد بیحد درگهینگغه ای خدایا هر زمان...

Next follows a *qasida* of 14 verses in praise of Muhammad, beginning:

یا رسول الله کلیب وصفینک غه حقدین والضحی...

This is followed by a poem of 7 verses on Abu Bakr, ' Omar, 'Othmán, and ' Ali, beginning:

اول رسول نینک چاریاری شمعدک یورمینک خصال..

Hereupon follows a bayt in Persian:

خدا داد نصرت به برهان دین | فروکرد بر تخت خاقان چین

Fol. 189 b. امّا بعد ضمایر والی موالی ممالک ولایت و اهل دانش

اعیان مملکت عقلای اهل عالم و فضلای بنی آدم افاضل

اعالی و اسافل اهالی شریف و وضیع خاص و عام لارغه اظهر

من الشمس و اوضح من الامس روشن و هویدا بولغایکیم بو عالم

غدّار و زمانهٔ غدّار اهل اسلام لارغه برعکس نتیجه

Fol. 190 a. کورکوزوب نچند یل لارنینک بو یوزیده بو مغولستان

Fol. 190 a. اقلیمغهٔ چین کافر لاری مسلّط بولوب نچند یل لار اوز رسم
قاعده سی و انصاف قانونی بیله باشلاب مسلمان لارنی مکر
حیله و فند فریب برله اوز طرفیکا مایل ایلاب اهل اسلام
نینک شرع شریفی نینک احکام لارینی جاری قیلماقته علمالاردین
اعلم و مفتی و قاضی شیخ الاسلام و منجم خاطب قتارلیق
منصب دار تعیّن ایلاب **قالغان** صاحب الفضل اهل علم
لارنی مدرسه مسجد لارغه آخوند امام مؤذن قیلیب دین
ایشنی مانع قیلمان مسلمان لارنینک کونکلینی بو طریقه
برله رام ایلاب یورت دارلیق ایشیغه مسلمان لاردین حاکم
اشکاغه خزانهچی شانکبکی مراب متولی قتارلیق نچند منصب
دار لار یقین لاب عملدارلیق قه قیوب **هر بری** نینک اوز
مرتبه سیکا باقیب نچند او بلوکدین آدم نچند قاتمانلیقدین
یرباریب کنت کنت لار دهکی مسلمان لارنی هراغان بولوب
یوروش برله تصرّف ایلاب بو یورت لارنی کما ینبغی اوز
تصرفیغه الیب قدیمقی صاحب دیانت دیندار لاردین کهنه
آدم قالمای اسلام ضیأینی کور مکان خلق قالغان نینک بو
یوزیده بو کافر لار انصاف قانون و رسم قاعده سی نی تاشلاب
اهل اسلام غه ظلم ستم لار قیلیب جبر جفا سینی کوندین
کونکا زیاده ایلاب بعضه مسلمان لار نهایتی ظلم ستم دین
قزبلالاری کافرلار نینک فرمایشی غه اوغول لاری ظالم

Fol. 190 a. لارنینک حمایتیغه کرکانیکا سکوت ایلاب علما و امرا لار بو
بدکردار لار ایشلاری نینک علاج و مصلحتنی قیلالمای
مضطر بولوب و هم مسلمانلار اوزه سیکا قسم قسم حوادثات
یوز کلتوروب تنگدل بولوب ایشان درویش لار علوم حقایقدین
معرّا عالم و علما لار فضل کمالات اکتسابیدین مبرّا امرا اکابر
ظلم ستم بُنیادیغه وابسته عاجز بیچاره لار بیکس لیک زمانیغه
پابسته خردمند لار سوز گوهریغه خریدارلیقدین ناری و
هنرمند لار نازک هنرلاریدین طبع لاری باری عالم نینک
نظامی بی انتظام و بنی آدم لار مزاجی بی سرانجام شرع
شریف احکام لارینی عالم عمل لطیفه لاریدین عالم خیلی بیخبر
بولوب نهایتیغه یتیب ایردی ٭

Fol. 190 b. بو زماندا حضرت سید الابرار و احمد مختار شمس الضحی
و بدر الدجی نور الهدی مقام قوسین او ادنی یعنی حضرت
محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم نینک اولاد لاریدین
حضرت خواجه جلال الدین کنکی البخاری قدس سره العزیز
نینک بو مغولستان اقلیمیغه تابع کوچار موضعیده اوتکان
نبیره لار حضرت خواجه نظام الدین رحمة الله علیه نینک بش
برگلیک گل مثل لیک بش اوغلان لاری بار ایردی
برنچی اوغلانلاری حضرت نذار الدین خوجام
ایکنچی اوغلانلاری حضرت جمال الدین خوجام

Fol. 190 *b.* اوچونچی اوغلانلاری حضرت راشدین خوجام
تورتنچی اوغلانلاری حضرت فخرالدین خوجام
بشنچی اوغلانلاری حضرت جمال الدین خوجام
اتار ایردیلار ۞

Fol. 191 *a* Here follow six lines of poetry

وینه بو مذکور خواجه لارنینک ایکی تغالاری بارا ایردی
برلارینی اعلم خواجام بینه بیرلارنی خاطب خوجام دیر ایردی
بو ایکی خوجامنی هر برلاری اتا اورنیده بیلیب اعزاز اکرام لار
بیله کما ینبغی حرمت لارینی قیلور ایردی
بوایکی خواجام نینک همه بابدا وصف اوصافلاری
نینک بربر لاریکا مشابهتی زیاده ایردی ۞

Here follows a "*lámiyya*" qasida in Arabic beginning:

الا یا ایها الناس وصفهم منی مقول القال
فقلت وصفهم مقصود بالالفاظ عرب الحال

and extending down to the middle of fol. 192. *a.*

Fol. 192 *a.* القصه سنه ۱۲۷۷ انچی یلدا خاقان خان دین یارلیق کلیب
[A. H. 1277] ایکانکه قمولدین تارتیب تا یارکند ختن ده کی خطای
[A. D. 1861] منصب دار چریکلاری بچین کشیلاری تمام ینب کلسون
دیب او شبو جهتیدین مسلمانیه منصب دار لاردین
وانک وکونک و تاجی و تالغان حاکم و بیکلار مشورت قیلیب

Fol. 192 *a.* یارکنده کی خان امبان غه وایلی ده کی جانکجونک عریضه بریب ایکانلارکه اکرخان او شبو ولایت لارده خطای منصب داری و چریکلاری غه وظیفه برمسه لار بزلارکه مسلمانیه منصب دار لاری دور میز اوز ارامیز دا مصلحت قیلیب خطای منصب دار لاریغه و چریکلاریغه وظیفه نی یورت دین الیب برسا‌ك دیب + اوشبو عریضه لارینی جانکجونکلار اچور قیلغان ده خاندین اوزونکلار بیئنکلار دیب اچورکلکانیده

Fol. 192 *b.* مذکور مسلمانیه عملدار لاری مدت اوچ ییلغچه امبان چریکلارغه وظیفه برامیز دیب + یورت اهلیغه جبر ستم و ظلم جفا لارنی قیلیب فقرا و رعیه لار بو ظلم جفا لارغه طاقت کلتورالمای یورت نینک بوزولماقیغه حرکت قیلیب

[A. H. 1285 / A. D. 1870] ایکانلار سنه ۱۲۸۵ انجی ییلده محرم آییده کوچار اهلی و تونکانی بوزولوب خطای لارنی نابود قیلیب احمد وانکنی اولتوروب کوچار حاکمی قربان بیکی اولتوروب یورت نی کافر و ظالم لار دین پاکیزه قیلدیلار +

القصّه - بوخاجام لار مسلمان لارنینک بو طریقه ظلم ستم تاتقانلاریغه طاقت قیلالمای خصوصاً اوّل عمدهٔ خواجگان کرام و زبدهٔ سادات عظام سلطان الوقت صاحب الاحترام ابو المظفر و المنظور بهادر خان غازی صاحب العدل و الاحسان

Fol. 192 b. حضرت راشدین خان پادشاه حفظه الله تعالی الرحمن مع
(م) البلدان مدّ الله ظلّه علی کافة المسلمین بحرمة سیّد المختار
آخر الزّمان نینک کمال شجاعتی و دیانت لاری زیادتیدین
طاقت کلتورالمای اهل اسلام نینک بو ینکلغ صعوبت دشوار
لقیدین خلاص بولماق طلبی ده کوچار مملکتیده آبا و اجداد
کرام لاری نینک آستانه متبرّکه لاریده مدتی معتکف
و منزوی بولوب جد جهد دعا و طلب که مشغول لوق
ایلاب اَلاَشْیَاءُ مَرْهُوْنَةٌ بِاَوْقَاتِهَا مضمونی بیله دعای خلوص
و بی ریا طلب خصوص لاری جناب حضرت کبریا غه مقبول
و مستجاب بولوب نچه دفعه بشارت غیبی و اشارت لاریبی
بولغاندین آیه کریمه اُقْتُلُوا الْمُشْرِکِیْنَ حَیْثُ وَجَدْتُّمُوْهُمْ
Fol. 193 a. مضمونیچه تونکانی آخونلار نینک کونکلیگا جهاد فرصتی نینک
انواری پرتو سالیب غزاة شریفة اقدامیغه رخصت تیلاب التجا
و التماس قیلیب کلکلانیده تونکانی آخونلار برله ظلم رسیده
مسلمان لارغه خفیةً رخصت بریب بولار بالاتفاق ماه
محرّم الحرام نینک برنجی کیچه سی آستانه عالیه جمع بولوب
جهاد و غزات کاریغه مرخّص و مامور بولوب فاتحه الیب
کَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِیْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً کَثِیْرَةً بِاِذْنِ اللهِ مصداقی
برله حضرت قادر مختار نینک فضل کرمی برله خوشحال خرّم
لیك قیلاشیب هر بری غسل طهارت قیلاشیب نماز دوکانه

Fol. 193 *a.*

شکر یکانه ادا ایلاب اهل عیال لاری بچیل لیک(1) ایلاب اوچالاریغه
اق کفن کیب باشلاریغه دستار چرماب غزات فکریده چقتیلار
اوغلاق شیرغه حمله قیلغاندک چون مله چیان غه زور کلتور
کاندک آزغنه تونکانی لاربیله ظلم کشیده لار قورقمای و
احتیاط قیلمای ٭

شونداغ اولوغ اقلیم گیر خاقان چین برله غزات و جهاد
قیلماقغه قصد قیلغان نینک بنه بر سببی اول ایردیکیم چین ایچنده
موکافر لار نینک ایلک کی انصاف قانونی ترک بولوب تونکانی
آخونلارغه جور جفا ظلم ستم یتکوروب بعضه سینی شهید
قیلغانیدا قالغان تونکانی آخونلار هجوم ایلاب کافر لاربیله
مقاتله قیلاشیب برمونچه کافر لارنی اولتوروب جزا سینی
برکانی ده خاقان چین بو تونکانی آخونلار نینک بو ینکلیغ
کارزار قیلغاننی آنکلاب غضبناک بولوب بو یان طرفده کی
تونکانی لارنی اولتو ونکلار دیب آمبانلارغه اجازه ایباریب
خاقان نینک بو نامه سیدین تونکانی لار [ ] خبردار بولوب

Fol. 193 *b.*

آمبان و دالویه لار حضوریغه کریب عذر تقصیر تعظیم و
تواضع لار بیله مواسا بولوب غضب سیاست دین قتولوب
چقیب تا اینکه بز لار خاطر یمیزنی بو کافر لار دین ایمن

(1) *Bachillik* = farewell; good-bye; see Zenkor under بجیلیک quoting a passage in Abulghazi which has been (ح) misread though more or less correctly understood, but I am not certain of my reading as (h) sometimes has a mark below.

Fol. 193 b. قیلغان .برله آخر الامر یته .بزلارنی غافل تافیب نابود قیلماقی یراق ایمش .بو کافرلار نینک چونک منصب دار لاری هر طرفده نا انصافلیق و بدکردارلیق قاعده سینی توزوب مسلمان لارنی ظلم جفا آستیده هلاکت که تاشلاب .دورلاز .بزلارهم نیتمیز نی غزات صادق ایلاب +

حضرت خواجگان لاردین بشارت .بولوب امداد .بولسه اکا باقیب جهاد قیلماقدین اوزکه ایش نینک خوبی .یوق دور .دیب + نچه دفعه حضرات (*Sic*) راشدین خان خوجام مدّالله ظلّه دین رخصت تیلاکان ایدیلار حضرت خان خوجام بشارت که توقّف قیلیب رخصت بر مکان ایدیلار .بو دفعه آبا و اجداد لاری روحانات لاریدین بشارت .بولوب استمداد لاری متیقّن (*Sic*) بولغان وجهیدین رخصت بریب ایدیلار +

القصّه مرخّص .بولغان تونکانی آخونلار بیله مسلمان لار جمع بلوب قول لاریغه .یراغ اصلح الیب (?) ثلث شب بولغاندا شهادت ایتیب + حضرت جناب باری تعالی عنه توکّل تام ایلاب کافرلار نینک او بیکا اوت قیوب او چراغان کافرلارنی اولتوروب انداغ قاتیق جنک قیلدیلار که کافرلار بربر لاریدین .بیخبر کفّار نینک خونی آبجوی .بولدی اکثر کافرلار طاقت قیلالمای پروانه دک اوزینی

Fol.193 *b.* او تغه اوردیلار

نظم

بولوب ابتدای بو جنک کار زار
بو کافر باشی چالمه دك خوار زار
بو اوت لار شراری چقیب آسمان
کداز اولدی اوتدا بو بدگوهران

Fol.194 *a.* **القصّه** بو غوغای عظیم دین آمیان باشلیغ منصب دار لار خبر تافیب آنچنان مصلحت لار قیلدی فتور شنجی وحشت دین بدن لاریکا لرزه توشتی و اوتکان عمر لاریدین اولوم یراغیدین اوزکه هیچ ایش نینك علاجینی تفالمادی + آخر بولار هم اوز لارینی اوت تاشلاب مردار تنی کباب بولوب جانی سقر که کتی + همه مسلمان لارغه فتح نصرت بولوب اولجه های بیشمار دستیاب ایلاب بو قدر کافر لارنی برکیچه ده نیست نابود قیلیب غم غصّه دین خلاص بولوشوب تن لارینی کافر لار نینك مردار قانیدین پاك قیلیب + حضرت قادر علی الاطلاق درکاهیغه چندان شکر لار ادا قیلیب بر برینی مبارکباد لیق قیلیب خوشحال لیق قیلشیلار اکاغیچه صبح نمایان بولدی آفتاب چقتی نماز بامدادنی ادا قیلیب +

Fol. 194 a. بو واقعهٔ عظیم نینک اخبار ینی حضرت خان خوجام
پادشاه جناب لاریغه بطریق تحفه خوشلوق برله اظهار
ایلاب اطراف جوانب غه مسلمان لارغه فاش ایلاب صحرا
وصحرا لارده مکان یتوب مسلمان لارنینک قل مال لارینی
زجمه طریقه سیده آلغان و مسلمان لارغه آزغنه بهانه
برله جزای عظیم بریب آزار برکان کافرلارنی اولتوروب
کافرلار نینک اطاعتیده بورکان سرکش لارنی اسلام طرفیغه
منقاد و مطیع (1) قیلدی + حضرت خان خوجام پادشاه بوینکلیغ
اولوغ طلسم (2) و مشکل ایش لار آسان لیق برله کشایش بولوب
Fol. 194 b. فتح نصرت بولغان نینک شکرانه سیکا حضرت کبریاغه حمد
ثنا ایلاب غازی بولغان مسلمان لارغه مبارکباد لیق قیلیب
دعای خیر قیلدیلار و بو دعانی اوقو دیلار +

نظم

خدایا حمد بیحدّ رحمتنک نی ایلا دینک اظهار
کرم لیک پادشا سین (؟) قیل روا حاجت هر بار
قدم قویدوم اولوغ ایش قه عنایت برله رحم اتکیل
کشایش ایلادینک اوّل ایشلار یمنی رحمتینک بسیار
عطا قیلغیل بوغازی بنده لارکه غیرت جرأت
شجاعت بابیده کویا علیدک ایلادینک تیار

---

(2) Ms. طلم

Fol. 194 *b.*

پناهنگغه ساغندیم قبل مناجاتیم قبول بودم
قبولونك قل قیلور برشه (؟) نی کرسین ایلسانك نظار
ایرور من بندهٔ عاجز جنابنك ساری یوز قویدوم
قبول قیلسانك بولور اول رحمتنكدین حول لاریم کلذار
بلیم بوکمائی ریاضتده یاتیب من رحمتنك ایروب
عطا ایله مرادیم نی ایرورسین قادر مختار
دیب بو مناجات نی تمام قیلیب حضرت درکاه بی نیازغه
نازکرشمه جذب جنونی برله اوز احوالاتین عرض ایلاب
مسلمانلار حضرت لاریدین استمداد لاری اخبارینی اظهار
ایلکان لاری ❖ نظم

Here follow ten more lines of poetry which it is unnecessary to give.

Fol. 195 *a.*

القصّه بشارت احوالین بیان ایلاب دعای خیر
قیلدیلار ❖

فصل (1)

داستان ایسماك کراك کیم حضرت خان خوجام

پادشاه کافر لارنینك کداز بولغان اوی مکاتلاریغه تماشاه (*Sic*)

(1) This is the common heading for most new sections throughout the three volumes and this is the only indication of the unity of the whole.

Fol. 195 a. قیلماق اوچون سوار بولغان لاری حضرت خوجام پادشاه اکابر
اشرافلارنی حضور لاریغه چرلاتیب نعمتهای فراوان بر له
سرفراز قیلیب شاد خرم لیك برله آصلا نیب کافر لارنینك های
مکانلاریغه یتیلار کوردیلار کیم کافر لار نینك اولو کلا ری
کشته و پشته بولوب دور و مردار باشلاری نینك تاشیدك
یتیب دور اوی عمارت لاری خراب و ویران بولوب دور
کفر نینك آثانیدین هیچ اثری قالمدی کفر ظلماتی اسلام
نوریغه مبدل بولوب دور + حضرت حق سبحانه و تعالی
نینك فضل و احسانی ارواح حضرات لار نینك امدادی
برکاتیدین کوچار مملکتی دکی کافر لار تمام هلاك بولوب دور
شهر اسلام آباد بولغانیغه یوز مینك شکر ثنا لار ایتیب طبل
شادیانه نوازغه کلتوردی هر قیلاری اوز مکانلاریغه یاندیلار
Fol. 195 b. حضرت پادشاه نینك امرلاری بیله چقور لار قزیب کافرلار
نینك اولو کلارینی کوب بدبویلوق حرکتت دین خارج بولدیلار
مسلمانلار کافر لار نینك یراغ اصلح لارینی بیشمار اولجه آلدیلار
و مکمّل و مصلّح بولوب توردیلار + **نظم**

بولوب دور روشنالیق غه مبدّل کفر ظلماتی
مبارکبادلیق ایلاب مسلمان لار غه هیهاتی
کوچار اطرافی اکنافی ده مؤمن لار بولوب خوشحال
خدا نینك فضل احسانی قروتی کفر نینك ذاتی

Fol. 195 b.

مسلمان لار تافیب آرام خطا یلار جور ظلمیدین

خدا نینک فضلیغه باقغیل ایرور اول قاضی حاجاتی

نچه یبلدین یرور ایردی مسلمانلارغه جبر ایلاب

بولوب فرضین (؟) پیاده قیلدی امدی فلنی اول زاتی (؟)

بولوب صاحب دیانت خلق لار چندان نچه خوشوقت

زیاده بولدی بودم همه مردم نینک عقیداتی

The Title of the Work

خوجام نینک آتلاریغه تحفه ایلاب بو کتاب یازدیم

غزات مسلمین تسمیه ایلاب یادکار آتی

فصل

داستان اشتماک کراک ابو المظفر والمنصور حضرت راشدین خان خوجام مدالله ظله فی اعیان مملکت لار باتفاق پادشاه لیق تحفتیغه تکلیف قیلغانی •

القصه کوچار مملکتی نینک علما و امرا اکابر اشراف لاری و غازی تونکان آخونلار جمع بولوب پادشاه لیق قه حضرت خوجام نی لایق کوروب خدمتلاریغه کریب مصلحت مشورت قیلیب حضرت خان خوجام نی ماه تابان ینکلیغ •

اوترادا (؟) اولتور غوزوب مصلحت لارنی عرض قیلدیلار که Fol. 195 b.
حضرت خان خوجام ابا قیلیب اید یلار کیم پادشاه لیق
قیلماق در حقیقت آسان ایماس همه لشکر نینک حال احوال Fol. 196 a.
افعالیدین خبر آلماق - فقرالارغه اتا انا سیدین زیاده مهربان
بولوب عرض حالیغه تیماک - فقرالارنینک فل مالینی محافظت
قیلماق - عدل عدالت پیشه قیلیب - عالم علما لارغه عزت
اکرام قیلماق - شرع شریف احکامیدین اصلاً تجاوز قیلمای
احتیاط دا بولماق - پادشاه ذمه سیغه لازم دور - مبادا
سهولت قیلیب سلطنت و حکومت نینک غروری دین بیوجه
شرعی خون ناحق قیلسه و یا بیچارهٔ منینک فل مالی ظلوم
بیله ایلکیدین کتسه و یا رعیه لارغه شفقت نی ترک اتسه
و یا علما لارغه نظر حقارت بیله قراسه قیامت کونی جواب
برماک مشکل دور - دینه بزلار قدیمدین دعاگوی خلق
دور میز بزلار که تخت سلطنت و حکومت لایق ایماس
دیب قبول قیلمادیلار + همه اعیان مملکت لار تولا التجا
و تولا بیله باردیك (؟) عرض قیلدیلار که بو ایشلارنی کلّی
حضرت لاریدین سرنجام (Sic) تاپیب احکام شرعی جاری
بولسه ینه کشی نینک ایلکیدین کلماکی ممکن بولماس
چراکه حضرت لاری نچه ییل لار نینک بو یوزیده قناعت
گوشه سیده منزوی بولوب تقوی و پرهیزکار لیق ایشلارنی

Fol. 196 a. لازم تتوب امر معروف نی عمل که کلتوروب نهی منکردین
یانیب رعیه فقرا لارغه شفقت کورکوزوب حقنی ناحقدین
ایریب یورماك حضرت لاری نینك شعارلاری ترور۔
اول جهتدین همه بالاتفاق حضرت لارینی سزاوار کورا
دورمیز وینه قدیمقی بزرکوارلاری حضرت سیّد
جلال الدین کتکی البخاری قدّس سرّه العزیز بو مغولستان
اقلیمیدا کی کافرلار بیله نچه ییل محاربه و مقاتله قیلاشیب
Fol. 196 b. مسلمانلارنی کافرلارنینك قولیدین خلاص ایلاب عیبلی
موضعیده اوتکان توغلوق تمور خان باشلیغ تولا کافرلارنی دین
اسلام مشرف ایلاب تا قمول خامپلیق یورت لارغیچه
خانلیق قیلیب اوتکان ترور تولا توارخ (sic) کتابلاریده
مسطور وکهنه سال علما لار نقل لاریده مذکور ترور۔
و اولار دین کین محمد خان عبد الله خان سلطان سعید خان
نور الدین خان اسماعیل خان عبد الرشید خان علیهم الرّحمة
و الغفران لار نچند ییل بو مغولستان اقلیمی نی تصرّف
قیلیب حکمرانلیق ایلاب دور۔ بولار دین کین کفارلار
ینه استیلا قیلیب قالماق نینك تصرفیغه اوتوب نچه
ییل دین کین حضرت حق سبحانه و تعالی نینك فضل
کرمی برله بو مملکت لارنی اسحاقیه و افاقیه خوجام لار
تصرّف ایلاب حکمرانلیق قیلیب انکایلارده آندین کین

Fol. 196 b. چین ماچین کافرلاری استیلا قیلیب بو مملکت لارنی نچه
ییل نینک بویانیدا تصرّف قیلیب ظلم جفالارنی نهایتی
قیلیب توروب ایکان الحمد لله بو زمان همایون آوان دا
حضرت حق سبحانه و تعالی فضل کرم قیلیب آبا و اجداد
لاری نینک امدادی بیله بو مملکت لارنینک حکمرانلیق
سلطنتی و غزات شریفه خدمتی و رعایا و فقرا لارغه
عدالتی یتکورماک نی حضرتلاری نینک نصیبه لاری
اوچون فتح نصرت میسر قیلیب بو شرافت لارنی عطا
ایلاب دور بزلار همه باتفاق حضرتلارینی پادشاه لیق
قه تیلایمیز و همه میز نینک رضا و خوشنود لوقیمیز
اولدوروب زار تضرّع بر له التجا و التماس قیلدیلار
ناچار حضرت خوجام شیرین زبانلیق و لطف مهربانلیق
Fol. 197 a. قیلیب ایدیلار که پدر بزرگواریم علیه الرحمة نینک
برادر لاری اتا اورنیدا تغا اغا و انیلاریم باردور همه لاری
اصل دانش قاعده و قانون ده برکمال دورلار شبولار
باتفاق معقول کورسه همه میزغه یخشی ایرور دیب
امر قیلدیلار ایرسه بو اعیان مملکت لار اعلم خوجام
باشلغین سید السادات مجمع الحسنات لار طرفیغه متوجه
بولوب تورغاندا بو خوجام لار همه سی خبر تافیب همه
باتفاق حضرت خوجام حضوریغه حاضر بولوب عذر تقصیر

Fol. 197 a. ایلاب ایدیلارکیم بزلارنینک سنه سالیمیز چونک بولغان
بیله علم عمل ده و امور مملکت ده و تدبیر مصلحت ده
همه مزدین اوزلاری پیش قدم دورلار- بزلارنینک
مورضا لقیمز (Sic) اولدورکه اوزلاری سلطنت تختیده
اولتوروب علالت طریقیده حکمرانلیق قیلسه لار بزلار
معیّن بولوب دولتخواه لیق طریقیده خدمت ده بولساق
یورت دار لیق سرنجام تاپیب غزات الشیده کاربار لاریمز
برکمال بولغوسیدور دیب بولار هم بالاتفاق حضرت
خوجام نی تخت سلطنت تکلیف قیلدیلار حضرت
خوجام هم همه نینک اتفاقی بیله تخت سلطنت که
چقیب اولتوردیلار اغاوانی لار باشلغین همه اعیان
مملکت لار مبارکباد لیق ایلاب زرین تاج باشلاریغه
قیوب همه لاری بو امر جلیل نینک اوزمدعالاریچه
حاصل بولغانینی سعادت دارین بیلیب حضرت واهب
العطیات درکاهیغه چندان شکر ثنا ادا قیلیب آیة کریمة
اَطِیْعُوا اللّٰهَ وَ اَطِیْعُوا الرَّسُوْلَ وَ اُولِی الْاَمْرِ مِنْکُمْ مقتضا
سیغه همه لاری اطاعت عنایتنی حضرت خواجام غه
Fol. 197 b. تسلیم ایلاب و یعتبر فی المبالغه اعیانهم و اشرافهم
مضمونیچه اعیان مملکت لار بیعت قیلیب امام حق وسلطان
برحق کوتردیلار + حق سبحانه و تعالی نی فضل کرمی برله

Fol. 197 b. حضرت خان خوجام غه لطف مرحمت قیلیب تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ مضمونیچه بو مغولستان دیاری نینك خانلیق و حکمرانلیق سلطنتی نی عطـــا ایلاکانیکا وَ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ اشارتی برله همه اعیان مملکت شاد خرم بولوب باد شاه اسلام خدمتیکا مشرف بولغانیدنی فخر مباحات بیلیب هرقیشی لاری اوزمکان لار یغـه یانیب ما هو الواقع نی اهـل عیال لاریغه بیان قیلاشیب آرام ایشتلار ٭

Here follows a *qasida* of ten lines which need not be quoted.

Fol. 198 a. القصّـــه حضرت خوجام پادشاه تخت سلطنت اوزره برقرار بولوب پادشاه لیق رسم قاعده سینی تو زماك و شأن و شوکت لاریغی آراسته قیلماق و خلایقلار که برضابطه لیکدین امان برماك وضبط مملکت قیلماق و شرع شریف احکامینی جاری قیلماق او چون وزیر وزرا امیر امرا تعین قیلغای اتغالاری اعلم خوجام خاطب خوجام و اکالاری نذر الدین خوجام جمال الدین خوجام انیلاری جلال الدین خوجام فخر الدین خوجام عظمهم الله شأنهم باشلغین اعیان مملکت صاحب عقل صاحب فراست لارني حضوریغـه چرلاتیب امر قیلدیلار که خواه پادشاه

Fol. 198 a. بولسون خواه گدا بولسون مزاجی اوچ حال دین تاشقری

بولماس رجل - نصف رجل - لاشی رجل +

This philosophizing continues for several pages.

The narrative is again resumed on Fol. 200 a. and is reintroduced with the usual formula.

داستان اشتماک کراک کیم

Fol. 200 a. ماه محرم نینک ایچیده کوچار بوزولوب آقسونی

آلغانلارینی یارکنده کی تونکانیلار ا اشتیب ماه صفر

ده یارکند بوزولوب قلعهٔ تاشیده کی می می چی (1)

و گرگوکش خطایلارني تونکانی و خواه فقرالار اولتوروب

ایکان لار اهل یارکند اوشبو اوچ ییل ایچنده کروکش

لاردین یکرمه بیش مینک یا مبوغه قرضدار بولوب

ایکانلار ینگی شهر ایچنده کی تونکانی لار اوچکون

حکومت تیلیب تورفانده مانجو شهریده کی خطایلار

چونک صفیل (Sic) اوستیغه چقیب دروازه لارینی تارتیب

برموغچه تونکانی لارنی اولتوروب قالغان تونکانی لار

مسلمان شهریغه قاچیب چقیب ایکانلار مذکور تونکانی لار

امام سلیمان امام مسلمانیه لاریدین کابل یتی غلام حسین

حضرت نی پادشاه کوتریب مدت ایکی آی چه خطای

بیلان اوروشوب خطایلارو مسلمان لاردین کوب آدم

(1) Mei-mei-ji = merchants (Chinese)

Fol. 200 b. نی شهید قیلدی شولوقت لار ماه ربیع الثانی نینک آخری
ایردی کوچا دا کی راشدین خان نینک اکاسی شیخ خوجام
اوغلی کیچیک خوجام کوچا و آقسو لوق تونکانی
و لشکر لاری و توپخانه لاری مقدار اون بش مینک چه
آدم بیلان یارکند که کلیب توشوب یارکند حکومتینی
شیخ خوجه قولیغه الیب کهنه شهر ده کی اوردا غه
توشوب مدت اوچ آی هر کونی خطایلار بیله اوروشوب
توردی شولوقتیده کوچا و آقسو و یارکند تونکانی لاری
بربری بیلان بربولوب کوچا دین کلکان شیخ خوجه بیلان
نا اتفاق بولوب آزاد بریب ایردی + مذکور شیخ خوجه اوز
تابع لشکر و آدم لاری بیله کوچا غه یانیب کتیب تونکانی لار
کابل لوق غلام حسین حضرت نی اکاسی عبدالرحمن
حضرت نی پادشاه کوتریب خطایلار بیله اوروشوب
توردیلار + ینه کوچا دین راشدین خان برهان الدّین
خواجه نی واوغلی حامد خواجه نی باش قیلیب برار مینک
آدم بیلان یارکندکه یبارکان ده یارکنده کی تونکانی حکومت
نی برمدیلار مذکور برهان الدین خواجه کهنه شهر اورداسیده
برمونچه وقت توروب حکومت تکمکان سبب دین اوغلی
حامدین خواجه بورولوب کهنه شهر نی برمونچه تلان و تاراج
قیلیب ایدی تونکانی لار کلیب مذکور حامدین خواجه نی

Fol. 200 b. دروازه تاشیغه چقاریب اتیب دور بوسوز بویورده تورسون+
القصّه یارکند بوزولوب برآیدین ماه ربیع الاوّل
ده‌بینکی حصار قرغزی صدیق بیك باش بولوب قرغز لاردین
لشکر تیلیب کاشغرغه یوزلانیب کهنه شهرنی تصرف قیلیب
آلدی انینك اوستیغه خوقند دین بزرگ خان توره بیله
Fol. 201 a. یعقوب بیك کلیب کاشغرنی صدیق بیك قولیدین آلیب
یعقوب بیك یارکندگه کلیب سه شنبه کونی رواق اوردلغه
توشوب اولتوردی پنجشنبه کونی حاکم بیك اوردا دین
برهان الدین خواجه نی چقاریب اورداغه کریب اولتوردي+
شولکونی کوچا واقسو دین کوب لشکر بیلان اعلم خواجه
جمال الدین خوجم و فخر الدین خوجه و جلال الدین خوجه
لارباش بولوب کلیب شهر تاشیغه توشتی + جمعه کونی
یعقوب بیك اوزلشکری بیلان شهرتاشی جهاناباغ قه باردی
کوچالیق لارهم کلیب نهایتي قاتیغ جنك قیلاشیب یعقوب بیك
قاچیب شهر ایچر بیلان کاشغر طرف که یانیب کتیلار
تونکانی لار هر ایکی طرف بله ایشی بولمای توردی کوچالیق
شول آذینه کونی وقت شام بیله شهرنه کریب دروازه لارغه
آدم قیوب ایگه دارچلیق قیلیب شهر اوزه سیده توردیلار
تونکانی لارغه پادشاه بولوب تورغان غلام حسین حضرت
وعبد الرّحمن حضرت نی تتوب آلدی تورت بش آی

Fol. 201 a. کوچالیق شهرده حکومت قیلیب توردیلار خطای شهرینی هم
آلدیلار تونکانی لار هم کوچارلیق لارغه تابع بولوب توردی
بوسوز بویرده تورسون +
القصّه یارکند یوزولغان کونلارده ختن هم بوزولوب
حبیب الله حاجی پادشاه بولوب ختن ده کی خطایلارینی
نابود قیلیب ایکی هفته ایچیده تمام خطای لشکرینی یوق
قیلیب ختن نی اوز تصرفیغه کرکوزوب توردی +
برمونچه وقت دین کین یارکنده کی عبد الرحمن حضرتم
نینک اوغلی عطاء الله و وزیرخان لارنی تونکانی لار
سرعسکر قیلیب ختن طرفیکا یوباردی ختن پادشاهی
حاجی پادشاه اوغلی عبد الرحمن خان نی لشکر باشی قیلیب
ایباردی [[one word illegible]] ایکی لشکر اوروشوب ختن لشکری
غالب کلیب تونکانی لارینی نابود قیلیب + چونکی سلیمان
امام نی بیر مونچه آدم لاری بیلان تتوب اسیر قیلیب ختن
که آلیب کتی ختن پادشاهی نینک اوغلی لشکر باشی بولغان
عبد الرحمن خان هم شول کونی اولدی بوسوز بیرده تورسون +
Fol. 201 القصّه جمال الدین خوجه کوچالیق و تونکانی لشکر
لارین آلیب کاشغرغه یعقوب بیک نینک اوستیغه یوردی
یعقوب بیک هم خان اریق قه چقیب کلیب جمال الدین خوجه
و تونکانی لار بیلان اوروشوب مذکور جمال الدین خوجه

Fol. 201 b.

و تونکانی لارغه کوب شکست بریب برمونچه کوچالیق و
تونکانی لارنی یعقوب بیك اسیر قیلیب آلدی + کوچالیق
یارکندنی تاشلاب کوچا طرفیکا خان اریق بیله کتی لار
یعقوب بیك مربابانی یارکندکه حاکم قیلیب ایباردی شولوقت
خوقند طرفدین تولا لشکر بیلان مرزا احمد قوش بیگی
کاته توره ولیخان توره کچیك خان توره بیك محمد منکباشی
کوب سرکرده لار یعقوب قوش بیگی خدمتیغه کلدیلار
و بیعت قیلدیلار

یعقوب بیك شولوقتیده ینکی شهر قلعه سینی قماب
تورغان ایدی آخر شولمحله ینکی شهرنی آلدیلار آلدیغه
کلکان خطایلارنی مسلمان قیلدیلار کاشغردین یعقوب بیك
خاطر جمع بولوب یارکندکه کلدی ینه مربابا دادخواه نی
یارکندکه حاکم قیلدی + برمونچه وقتدین کین یعقوب بیکنی
اوز آدم لاری بوزولوب بزرکخان تورم نی آلیب کاشغرغه
کی یعقوب بیك هم بولارنینك ارقه سیدین قولادی
قیچاقلارني یعقوب بیك نینك آدم لاری ینکی شهرکه
و هم کهنه شهرکه کرکالی قویمادیلار آخر ناعلاج ینکی شهرغه
کریب قمالیب ( ) یعقوب بیك بیلان اوروشوب آخری
قیچاقلارنی یولی بیلان مرغنان غه تاچیب کتی لار +
شولوقت یارکندنی ینه تونکانی لار تصرف قیلیب

Fol. 202 a. قالدی ینه کوچادین راشدین خان عیسی خواجه نی امیر لشکر
قیلیب برمونچه لشکر بیلان یارکندکه ایباردی اوردا سیغه
کریب توردی عیسی خوجه تونکانیلار بیلان باتفاق یارکندنی
سوراب توردی مدت بر ییلدین زیاده راق ینه یعقوب بیک
کاشغردین چقیب مرال باشینی آلیب ینه یارکندکه کلیب
چینی باغ طرفیکا توشتی کوچالیق و تونکانی لار بر بولوب
یعقوب بیک بیلان نهایتی قاتیغ اوروشوب یعقوب بیک
هر ایلکه سنی قتل قیلیب تمام قیلدی + مذکور عیسی خوجه
نی اسیر قیلیب قالغان تونکانی لار تابع بولوب ینکی شهر
وکهنه شهرنی یعقوب بیک قولیغه آلدی محمد یونس شغاول
نی حاکم قیلیب کاشغرغه یوردی ینه بر ییلدین کین یعقوب بیک
اوزی کلیب ختن که یوروب ختن نی حاجی پادشاه قولیدین
آلیب مذکور حاجی پادشاه نی اسیر قیلیب یارکندکه
آلیب کلیب + برمونچه وقتده مخفی اولتوردی + ینه
یعقوب بیک کاشغر باریب برمونچه زماندین کین آقسوغه
یوردی باریب آقسو دریاسیده کوچالیق و آقسولیق لار
بیلان اوروشوب آقسونی آلدی آقسو حاکمی جمال الدین
خوجه نی یارکندکه ایباریب اولتوردی آقسودین چقیب
بای نینک نصف یولیده کوچالیق خوجه لار بیلان اوروشوب
کوچالیق لارنی سوروب باریب بای سایرام وکوچانی الیب

Fol. 202 *a.* کوچا پادشاه سی راشدین خان نی تتوب اولتوردی ۰ جمال الدین
خوجه و فخر الدین خوجه لارینی هم اولتوردی بو جماعه لاردین
یعقوب بیك که مخفی تابع بولغان عیسی خوجه و برهان الدین
خوجه حامدین خوجه لار سلامت قالدی کورلی (*Sic*) عیچه بدولت
که تابع بولدی لشکر قیوب همه شهر لارغه حاکم توختاتیب
کاشغرغه یاندی ۰ بینه برمونچه وقت دین کین اوروچی و
Fol. 202 *b.* تورفان طرفدین تونکانی لار بوزولوب کلیب کوچاغیچه لیك
آلیب کوچانی تلان و تاراج قیلیب توردی ۰ بو خبرلی
یعقوب بیك انکلاب نورغون لشکر بیله باردی تونکانی لار
بدولت کالکلان خبرنی اشتیب قاچیب کتی سرکرده قالدی
تونکانیلار قاچقاندین کین شویودین کاشغرغه یان کساسب (؟)
عرض قیلغانیده یعقوب بیك جواب بریب دورکه من کوچاده
فقرا و غربا و مسکین لار نینك بلار بارقه سنی تونکانی لار
اولجه و اسیر قیلیب کتسه انی اجراتیب الیب برمای یانمایدور
من دیب کورلا طرفیکه لشکر بیکران بیله باریب دورکورلادا تونکانی
لارغه تکمای توقسون دیکان جایغه باریب ایدی تورفان و اوروچی
تونکانی لارنی کلیب یعقوب بیك بیله قاتیغ جنك قیلاشیب ۰
آخر یعقوب بیك غلابت قیلیب تونکانی لارنی اولتوروب اسیر
قیلیب آلدی موندین تورفانغه باریب تورفان قلعه سی نهایتی
یمان ایکان نچه وقت توروب تولا مشقت لار بیله تورغان نی

Fol. 202 b. هم آلدی و اوروچی نی هم آلدی . او یردین کاشغرغه یانیب
کلدی .برمونچه ولایت لارغه اوغلی بیك قلنی ایباریب آلدی بیك
قل باریب آلدی . اوروچی ده کم قالغان .برمونچه شهر لار نی
تمام الیب تا قمول غیچه باریب الیب ایکانلار .

[A. H. 1286]
[A. D. 1871]

Fol. 203 a.

تاریخقه .برمینك ایکی یوز سکسن یته یارکند حسابیدا فوی یلی ایردی یعقوب قوش بیکی لندن خانی .برلان یول تاپیب واندین خلیفهٔ روم غه تابع بولغانی

القصّه یعقوب بیك تا کورله نی آلغان وقتیده بو
اندیجان طرفیدا اکی اوروسلار کاشغر اطرافلاریغه یقین
کلبکانیده یعقوب بیك بو اوروسلاردین اندیشه و وهمناك
بولوب لشکرنی زیاده قیلماقغه مصلحت قیلب ملطیق
و قلیج و توف لارنی زیاده قیلماقغه مشورت قیلیب انداغ
تدبیر قیلدیکه اینکلیس دولتی که آشناجی لیق (؟) پیدا
قیلسان دیب مصلحت تعیّن تاپتی قاضی تورام برمونجه
پیش کشلار برلان ایباریب کلکتا داکی صاحب برلان
کوروشوب لات صاحب غه بو ایشلار مقبول بولوب پای
تحت لندندا کی ملیکه کمپنی صاحب غه معلوم قیلغانیدهٔ

Fol. 203 *b.* کمپنی صاحب غه هم منظور بولوب لندنکه منینگ خدمتیم
که ایلچی نی ایبارینگ دیب لات صاحب غه حکوم بولغانیده
لات صاحب حکوم که قراب (؟) تورت نفر آدمی .برلان قاضی
تورام نی آلیب بارغان تارتوق پیش کشلاربنی وینه تورت
کشی نی قوشوب لندنکه ایباردی قالغان آدم لاربنی کلکتاده
تورار سزلار دیب جائی تعیّن قیلیب توشکون قوتالغو
تعیّن قیلیب خبر آلماقغه کوتوال قویدی ✦

قاضی تورام لندنکه باریب توقوز کون غنچه لیك تعیّن
قیلغان جایده وزیر صاحب لار برلان کوروشوب توردی
اندین اورواغه کرماك که حکوم بولدی و تارتوق پیش کشلاربنی
Fol. 203 *a.* فرنکی صاحب کوره محرم لار تاپچوروب الیب کمپنی صاحب
نینك نظریدین اوتکارتیب و ایبارکان عریضه لاری زیاده
مقبول بولوب اون ایکی مینگ پستانلیق ملطیق و سکن
پستانلیق جلوتوف و نچند قسم عجائب و غرائب نرسه لارنی
یعقوب بیك که تحفه طریقه سیده انعام و احسان قیلیب
یاندوردی کلکتاغه یانیب کلکانده لات صاحب هم یعقوب بیك
که ایبارکان تحفه لاریدن نچند درجه ارتوق انعام و احسان
قیلیب یارکند که یاندوردی پستانلیق ملطیق و پستانلارنی
تعلیم قیلماقغه هندوستانلیق حافظ جی اوسته نی ایکی
شاگردی برلان قوشوب بردی پستانلیق تیزآب هم بردی

بوسلطنت کاشغرغه کلکانده یعقوب بیک که بدولت نام Fol. 263 b.
قویلدی صونکقی یلی فرصت صاحب(1) نام لات الله منصب دار
فرنکی برلان یارکند که کلیب ینکی شهرده علیحدهٔ ایلچی خانه
سالیب اوّل جایغه توشوردی اول ایلچی خانه ایکی یل سکونت
قیلدی هرکونی یماك ایچماکی که ایکی یوزچنك سوت ویکرمه
جنك شکر الته یوز توخوم (Sic) یوز جنك کلاکو کوشتی یوز
جنك قوی کوشتی اوتوز توخی یکرمه جنك مسکه باغ
قرق جنك قوی یاغی اون جارك کورونج اللیك جارك قوناق
بش یوز باغ بده (؟) قوشکون تعیّن قیلدی + هر آزینه (Sic)
کونی یته نفر صاحب غه اوچ قبت دین تون هر آیده
یتمش اوچ اومی (؟) غه برقبت دین تون اللیك تنکه دین آدمی ؟
قل و اونباشی لاریغه ایکی قبت دین تون ایکی یوز تنکه
دین قل تعین قیلیب یارکنده کی محمد یونس دادخواه غه Fol. 204 a.
عنایت نامه ایباردی و اندین بو صاحب لارنینك مددی
برلان هندوستان دین یول تاپیب استامبول پادشاهی
خلیفهٔ دوم عبد العزیزخان خدمت لاریغه ینه شول قاضی
تورام نی تارتوق پیش کش لار برلان ایباردی یارکند دین
چقیب تا استامبول غه بارغونچه لیك اینکلیس صاحب لار
مددی بردی قاضی تورام استامبول غه بارغانده برای تعین
قیلغان جاییده استقامت قیلیب اندین صدراعظم لار برلان

(1) Sir Douglas Forsyth.

Fol. 204 a. ملاقات بولدی برنجه کون اوتکاندین کین تارتوق پیش
کشلارینی خط مضمونیچه اوتکاردی و اوزینی هم سلطان
عبد العزیز خان نینك حضوریغه الیب کردی ایبارکان عرضه
نی هم خان نینك نظریدین اوتکاردی عرضه نی اوقوب مطالعه
کوروب عرضه نی قبول قیلیب قاضی توره که بش دقیقه
کوروشوش بردی اون ایکی مینك کارتوس ملطیق و اوتوز
کارتوس جلوتوقه و مشقی تعلیم برماك که الته نفر معلم
افندی انعام و احسان ایلادی تاشقاری چقانده صدر اعظم
لار مشورت قیلیب سلطان افندیم نینك بو انعام لاری
زاکون (؟) و نظام غه و قانون غه سیغمای دور اون ایکی
مینك ملطیق باشقه اقلیم غه برماك نظام ایماس دور دیب
Fol. 204 b. تورت مینك ملطیق و توف لارنی و معلم لارنی بردی اولارنی
هم فرنکی صاحب لار نینك مددکار لقی برلان کاشغر الیب کلدی
اولوقتیده بدولت که جناب عالی نام قویولدی اندین
کین فرصت صاحب کاشغرغه باریب جناب عالی برلان
کوروشوب لندنکه یاندیلار اندین دیکلس (؟) صاحب اینی سی (؟)
چوته صاحب برلان سوداگر حسابیده بولوب یارکندکه الته
یوز خچر مال الیب کلدی بولارنی خستین (؟) سرایغه توشوردیلار تا خطای منصب داری زونکتونك نلدار آقسوغه
کلکانده بو ایکی صاحب لار هندوستان غه دوان بولدی +

القصّه فصل داستان ایشتماک کراککیم

خاقان اعظم و سلاطین معظم و صاحب تخت و عزت و
خزینه و دفینه و لشکر و علم یعنی خاقان ابن خاقان ابن
خاقان جهان جوی کانگشوی خان نصرت و اقبال دین و
و انصاف و احسان و کمال دین اندک مقدمه تیلیب داستان
آغاز قیلماق و انینک بیلان یقین ده اوتکان زمانلار نینک
واقعات لاریدین بعضینی نظم رشته سیده و بعضینی نثر
سلکیده مرتب و مسلسل ایلاب هوش قولاقیغه گوشواره
Fol. 205 b. و خرد کوزیغه منتظر نظاره ایتماک نینک بیانی +

نظم

اولوغ تنگری تعالی خلق قیلدی اشر دنیانی
ینه کوب نرسه ایجاد ایلادی جن و انسانی
جهان آباد قیلماقغه زهی قدرت نمالیغ دین
سالیب اطراف عالم ایچره مینگ تورلوک علالانی
بیریبنی شاه ایلاب لطفیدین خاقان اعظم دیک
بیریب سان سیز رعیت ایلادی اظهار سلطانی
بولوب اقبال خاقان خلق آرا آئینه دیک روشن
بیلیندی نصرتی عالم غه چون خورشید تابانی

انلدین ایکی اقلیم اوزره خانلیغ دور انگا میراث
نهایت شوکتیدین شاه لار جمعیده لاثانی
کلیب جمشید عهدیدن انگا شاهنشهی ایچره
مسلم بولدی خاقان ابن خاقان ابن خاقانی
سپاهی ییر یوزیده دور فزون انجم شماریدین
ایرورش مینگ شهر اوستیده نافذ حکم و فرمانی
توزوب قانون حکمت نی رعایا پرور اولغاندین
جهان پرپا بولوب ملکیغه تیمای زره نقصانی
اقالیم شه لاریدور بارچه خاقان لطف غه محتاج
که دور خاقان اعظم عدل و احسان لطف نینگ کانی
بورنگ ایتمش انی اعظم ازلدین خالق عالم
بسی انصاف دین جمعیتی غه یوق پریشانی
اگر یوز تیل بیلان نینگ بیل بیان قیلسام ادا بولماس
توگانماس بلکه هرگز تا قیامت وصف خاقانی

القصّه داستان واقعه گروه بی باک و فتنه مقدمه
Fol. 205 b. سیغه چالاک جماعه بی سرانجام تونگانی نام اوزاولوغ
لاریغه قیلغان عهدین بوزوب پروانه اوزینی اوتغه
اورغاندیک واوت اوزینی دریاغه تاشلاغان دیک صلاح
یولینی تاشلاب و فساد چریکین باشلاب امانت بناسین
بیجا قیلب خیانت اساسین برپا قیلیبغان مکافاتیغه اندک

مدت ده کوپ شدت ده جلائی وطن بولغاندین سونک
کیلتورماک نینگ بیانی ❊ نظم

اوچ سیونچی یل ایدی آنداغکه توپغوز نینگ زمانیدین
کوچار شهریده تونگانی چقارمیش شور و غوغانی
قیلیب طیفون ایله یارکند ایچره قسم اولدم
گواه ایلاب قسم لاراوزره کوپ آیات قرآنی
چقیب عهدیغه تورمای بیر کچه ایلی یغبر لیک ده
عجب اوت یاقتی عالم غه شرارت پیشه تونگانی
تودوب عهدیغه طیفون قسم غه اعتمادا قی
وگرنه تیلغای ایردی لحظه ده بیر بیر له یکسانی
نه لارکیتی نه لار قالدی نه لار اول ایشکاقول سالدی
همان بولدیکه خواهش ایلادی تقدیر یزدانی

القصه واقعه بوبورت نینگ مونداغ فترات بولوب
مملکت ایگاسی احوالی فریشان و رعیه لار بی سر و سامان
بولغانیدین یعقوب قوش بیگی انگلاب خبر تافیب وقت
نی غنیمت بیلیب لشکر تارتیب کیلیب تونگانی لار بیرله
جنگ مقدمه سین توزوب آخر اولار نینگ جمعیتین بزوب
بعضینی آب شمشیر بیر له سیراب و بعضینی اسیر
قیلیب احوالین خراب ایلاماک نینگ بیانی دور ❊

نظم

بو واقع لارنی انقلاب اندیجاندین قوش بیگی یعقوب
کیلیب قتل ایلتی بعضین آکثرینی قیلدی زندانی
قرایچی اوردی اوغرینی دیگاندیک بولدی جوابشدار
یاغیب تونگانی باشی غه بلادیک طعن بارانی Fol. 206 a
کوروب بوایش نی بیرلیک لار بارچه قیلب توبه
خدانینگ قدرتیدین عقل غه یوز لاندی حیرانی

القصّه بو واقعه یعقوب قوش بیگی بو ولایت غه مسلّط بولوب انصاف دائرة سیدین انحراف یولیغه قدم قویوب رعایانی بی سر و سامان قیلماقیدین اوزی بی سر و سامان بولماقی نینك داستانی - **نظم**

بومنوال ایله اندك اوتتی اول هم قیلمادی انصاف
سالیب کوب تاغ و دشت اوزره طنابی مسلمانی
نه کیچه ولوندوز هیچ کشی گا بیرماییین آرام
نه کشمیرونه بالتی و بدخشی و نه افغانی
بریب بیر بیرله حاصل هم اننگ بیرله قوتولمای هم
خصوصاً آق طنابیدین قرلیغ بولدی دهقانی
خلایق یوزلاریغه عرض وداد ایشکینی بند ایلاب
ایشی کیم قیلدی هرگز قیلماغای افراد انسانی

وزی نینک نفعی غه مکروه حرام لار بولسه فرق ایتمای

چقاردی مختلف ایشلارغه دایم بولسه فتوی نی

چقیب شرعی طریقیدین بورنک انصافدین کیتگاچ

بولوب گا شغرده ظاهر جسمی لایق نار سوزانی

رعیت غه رعایت ایلامای ظلم ایلاگاچ بیحد

کیلیب اول قوم باشغه پسیا پی قهر ربانی

جهاننی ظلم اوتیده کوید وروب کوردی مکافاتین

Fol. 206a که کویدش اوستخوانی کیم کوروب مومداغ تماشانی

رعایانی اگر باقسه کویاردی اولکه اوت یاقسه

ولی خاقان اعظم وصفی دور باقماق رعایانی

رعیت خیلیغه القصّه موندداغ ظلم سالغاندین

کیاور مشرق ساریدین ایمدی صنع سبحانی

قایوشه عدل قیلسه ملکی دایم برقرار اولغای

بولوب عمری اوزون یورتی ابد که بولماغای فانی

غرض بو قصه دین مقصود ایماش ایل نینک تسکایاتی

کیمه غفلت کوزی غه کحل عبرت ایلاسون آنی

القصّه بو وقعه خاقان اعظم نینگ بی نهایت وسیع لقی وجلالتی

نینگ رفیع لقی دین هیچ کیشی بو طرفده بولغان واقعهٔ غریب وحادثهٔ عجیبی

لارنی انگلاتماقغه جرأت قیلالمای آخر الامر انگلاماق همان نفرالار نفعی

وقراقچی اوباش لاردفعی اوچون زونگتونگ نامدارنی کاشغراوزره سبغه کانگشی

خان بویروغان نینک سببی اولکه +

القصّه کونلاردہ بیرکون خان یارلیغ قیلدیکه تونگانی لارخطا یلارغه قیز لارینی بیرسون خطایلا قیز لارینی تونگانی لارغه بسین سون دیب حکم قیلدی بو بیارلیغ دین تونگانی لار انکلاب تونگانی لار دین غریوعلالا قوپتی لاربجین اقلیمیدہ تونگانی لار نینک چونک لاریدین داخو شاخواتلیغ ایکی تونگانی بار ایردی اولار مشورت قیلدیلارکه بجین نینک قدیم اولگان خانلاری نینک گورستانیغه[1] خان اوزی چقیب زیارت ایلاب سجدۂ عبودیت برجا کیلتور او ورغان کونلاری مقرر و معین ایردی بوتونگانی لار اول کوننی بیلگاچ

Fol. 207 a. غنیمت بیلیب بی عدد تونگانی لارنی جمع ایلاب اول یولدہ بیر دَرَہ بار ایردی اول درہ غه کیچہ سی باریب پنهان بولدیلار بو واقعه دین خطایلارنینک رعایا و عملدار لاری بی خبرایردی اولکون خان بیچارہ نینک اجلی یوتماکان ایردی طالعی مددکار لیق قیلیب خداوند کریم خان نینک کونگلیگا سالدیکه خان اوزی چقمای بیر زندونی تورت یوز منصب دار تاجدار لار بیرله بویرودیکه سیز لار منینگ اورنومدہ اتا و انام نینک مقبرہ سیغه باریب سجدۂ عبودیت بجا کلتورونگ لاردیب یارلیغ قیلدی اولوغ خاندین حاکم بولغاچ بواجلی تولغان بیچارہ منصب دار لارگورستان طرفیکه روان بولدیلار +

(1) Written always

القصّه بولارنینک قدمی اوّل دره نینک آغزیغه یتکاچ
دره ایچیده پنهان بولغان تونگانی لار وقت نی غنیمت تاپیب
(بیلیب) دره دین چقیب انداغ تیکدیلار که بوخان منصبدار
لاری نینک جان جانلاریغنی مالک دوزخ قه سپارش ایلادی
تونکانی لار اندین اوتوب کورستانغه باریب بورون اولکان
خانلار نینگ گور لاریغه اوت قویوب اول بیرده متوطن
بولغان برهمن لارنی بتمام قتل ایلادیلار ◆
القصّه اول غازی لار دین سوز ایشتماک کراک کیم خان
بولودت یوز منصب دار نینک اولگانینی انگلاب لشکرینی
جمع قیلیب بولار بیرله جنگ مغلبه قیلغونچه لیک اوروچی
غه کیلماکنی اراده قیلیب اولکه یولده کلگونچه خطایلار بیرله
جنگ قیلیب اوتگانلاری شهید بولوب اولماکان لاری غازی
بولوب بیرنچنده مانده دوان چینك غه یتی لار اول حالت ده Fol. 207 b.
دوانچینک داکی ایراول لار خبر تاپیب یعقوب قوش بیگی
غه خبر بیر دیلار مونینگ دین ایلگاری بجین خانی داخسو
شاخو منکا تولابی ادب لیک قیلیب تاچیب کیتی بوایکی اوغرینی
توتوب بیر سانیکز قولینگر داکی بتمام شهر لاریم نی جساق
قیلیب بیرکوم دور اوزونگزگه وایکی اوغلینگز غه لعل
جونگسه بیریب وانک لیق عمل بیرکوم دوردیب یارلیغ ایبارکان
ایردی بوایش ده یعقوب بیک تولا مشورت ومصلحت قیلدیلار

آخر مشورتی بویرگه قرار تاپتیکه داخو شاخو غه مقابله بولوب
عهده سیدین چقارغه کوزی تیهاری اول حالت ده جمیع
لشکرباشی دادخواه و جامه دار و پانصد دلاور لارلی و
قراول بیگ لارینی و تالغان سرکرده لار و یوزباشی سرهنگ
پنجاه باشی و ده باشی جمع قیلیب یعقوب بیگ اولارغه حکم
قیلدیکه من بویرده تورسام یخشی ایماس من کورله غه باریب
تورسام کراک سیز لار بوکیلگان تونگانی بیرلان جدل قیلمای
یخشی مدارا قیلینگ لارنیمه لازم دیسه در محل تاتقوروب
بیرینگ لار داخو شاخو هر شهرگه یتیب کیلسه الدیغه
کیشی چقاریب بیرجایغه توشوروب بازار قیلیب بیرمینگ لار
هرقایسکز لار آز تولا تارتوق پیشکش هم بیرینگ لار هر
شهرگه کیلگانده نیمه مدعاسی بولسه انی بیلیب منگا عرض
بیریب توروننگ لار دیب کورله غه یاندیلار +

القصه داخو و شاخو نینگ ارقه سیدین خطایلار
قدم بقدم باسیب کلدیلار خطایلار نینگ علم لارینینگ
هیئتی دین یعقوب بیگ که تولا اندیشه پیدا بولدیلار القصه
Fol. 208 a. ذونگ تونگ نامدار بیرلان یوزمینگ لشکر جرارغه بوجانب
لارغه یارلیغ بولغاچ ذونگ تونگ نامدار هم یارلیغ ایرگاشیب آماده
کارزار بولوب سرداران صف شکن و بیحد عملداران شمشیرزن
لار بیرلان بوطرف لارغه عزیمت قیلیب قطع منازل و طی

مراحل بیرلان اورُمچی موضعی غه یتکانی نینک بیانی ۰

نظم

اولوغ خاقان عالی سمعی غه مونداغ خبر یتکاچ
بولوب ذونک تونک بیلان یوزمینک چریک مانکماقغه قوانی
چقیب چین شهریدین ذونک تونک بوینکلیغ یارلیغ بولغاچ
بولوب نایب انکالوشی انکاکوب تونکلونک اسبانی
یوروب انداغ یللین تارتیبان ایلاب منازل طی
چریک یتی قمولغه تا اوروچی حد طرفانی

القصه ذونک تونک نامدار ولوشی دارین و قتالغان منصب دار تاجدار لار باشلیغ اوروچی غه یتب کیلگانی ۰

القصه عشور حاکم بیگ نینک احوالاتی نینک و آتا و آناسی نی بیلدورمک نینک بیانیده طیغوندده ینگی حصار تابعی تونلوق اورتنگی داکی خط ماکدوداو یورغان کویه سینینک خدمتیده کی قالتو سینینک اوغلی دور قالتو نینک خاتونی رابعه آتلیغ خاتون جلاب ایدی اول اورنینک داکی کویه اول خاتون برلان سازشی بار ایدی بو واقعه دین ایدی قالتو نینک خبری هم بار ایردی ۰

القصه کورله دا بدولت بیر نیچه کون استقامت قیلیب داخو شاخو بیرلان کوروشوب تونکانی لار نینک کونکلیده یمانلیقی یوق لیغنی بیلیب انعام و احسان کاشغر طرفیگه رخصت بیریب

مانکدورغانی ٭

القصّه بدولت اوزی هم اطلانیب اقسو

ظرفیکه قیلیب مانگغانی شولکونی بدولت اتلانادور
غان وقتیده مذکور عشور خزینه لارنی مانگدوروب آرقه سیدین
خبردارلیق قیلیب کیلاسن دیب یارلیغ قیلدی خوش بولغای
دیب کونکلیده که نچند مدت دین مقرر قیلغان ایشقه وقت
نی غنیمت تاپیب همه خزینه لارنی بدولت نینک آرقه سیدین
مانگدوروب اوزیگه بیگ بلالاریدین اون ایکی محرم نی همراه
قیلیب توقوز آطاغه امن سکز رخلان طلانی زرتنک و زبرتنک
قیلیب ارقه لاریغه قراب وقت نی غنیمت تاپیب ایلداغ سرعت
بیرلان روان بولدیکه هر قراول لارغه یتیب بارسه بدولت
خطای لارنی توسوب توزغان لشکر باشی لارنینک خذمتیغه
یباردی و نچند خاص گف سوز لارنی ایتیب بیردی شول
خذمت غه بارورمن دیدی قراول چی لار بدولت بنینک
یقین خزینه داری دور دیب بومکارنینک سوزیکه فریفته
بولوب هارغان اطلاریغه یمنشی اطلارنی بیریب بولغه
سالدیلار ٭

القصّه سوزنی بدولت دین ایشتماک کراک

شول کونی بدولت یریم منزل غه باریب قوشتی لار جمع
قوشون ارکان دولت خزینه و دفینه جمع بولوب قرار تافتی لار

Fol. 208 a

Fol. 209 a. اول وقتیده بدولت قراب کوردیکه حرمینه چی عشوردن هیچ خبر قالمادی
خزینه چی لاردین سوردیکه عشور قاید ه قالدی دیب خزینه چی لار ایدیله
توقوزاط طلانی الیب آرقانک لاردین بارورمن دیب خالیب ایدی دیب
جواب بیردی لار بو سوزنی اشکلاب بدولت ارقه سیغه یساول یوبیرودی
یساول کوردیکه اول جایلار ه اصلا ندا کی یوق کلیب بدولت که خبر بیردی
شول ساعت ارقه سیدین بر لشکر باشی نی تورت سرکرده سی نی برله ویت
بکردان باغلاب الیب کلینک لاردیب یوبوردی ایرقه سی بدولت ارقه
سیغه یانیب کورله غه کیلیب منتظر بولوب توردی اول لشکر باشی تورت
سرکرده سی بیرله بش کون قرادی ه یانیب کلدیلار عشوربیگ دین هیچ درکپا لا
دور بدولت نولاملال و غمگین بولدی اوبقولوتیلار دی بیلدیبودی

القصه ایمدی سوزلی ختن حاکمی نیاز بیگ دین ایشتماك کراک

بدولت کورله دیکان
ییرده ه تورغانده ختن حاکمی نیاز بیگ داد خواه کورله غه
نورغون تارتوق الیب بارغانیده ه الیب تارتوق لارینی اوتکازیب
ختن غه یانغالی یته سکز کون قالغانیده ه بدولتیم نینک اوبغچی
خطای طرفیدین ایمین لولیای بدولت کونکلیده ه آیا نیاز بیگ
خطای طرفیگه خط بیرلان آدم لارنی سانکدورغان ایشی بلو
مو کین عقل بیرلان فهم قیلیب نیاز بیگ نی نیمه تدبیر برلان بهنه
Fol. 210 b. قیلاشینی بیلمادی نیاز بیگ که دخل قیلای دیسه قوشونداکی
کتته و کچیک که ایشینچ قیلالمادی غضبی اورلاب میرزا کمال

دیکان کمان برلان بدولت آلاید اکی خاص مرزا سی مرزا کمال مرزا دیکانکه قرا شهردا 209. b
کی امیر لشکر حق قلی بیک که بویروغان عنایت نامه سی انداغ ایردیکه بویردین نیاز بیک
نی سز حق قلی بیک نینک تحقیق غه بویروغان حساب دا نیاز بیک که شبو طریقه جکار
نی قیلیب آلا بینکز غه مانکد ورا من کورله شهریکه بارغانده هوشیار بولوب نیاز
بیک نی آدم لاریبی برکا یتیب چمبرجس قیلیب منکا عرضه برینده دیب شبو
طریقه ده بویروق یازینک دیب مرزا کمال مرزا غه جکار قیل خانیده نیاز بیک هر یلی
بدولت که ختن دین تارتوق الیب بارغانیده شبو کمال مرزا غه مو نیاز حاکم بیک انعام
واحسان قیلور ایردی تقصیر مرزام من نیاز حاکم بیک نینک توغریسیدین بدولت
هر طریقه خط چک کف سوز قیلسه وانکلاسه لار البته منکا خبر +
برسونلار دیر ایردی شول انعام واحسان لار نینک امیدی ده مرزا کمال
مرزا کورله غه بویروغان عنایت نامه خاص خطی نینک نشانه سینی برخرجه خط
غه فنتب مرزا آلدیدا کی خد منکار قالماق بچه دین نیاز حاکم بیک که چقارغانبده
نیاز حاکم بیگ خاص مرزا سی غه خط نی کوروب اوقوتوب تعلق سپاه آدم لارینی بربر
آلدیغه خاص تچقریب بوکون بیز لارکه تزیل قیامت بولوب دور جان
بولسه هر نرسه تا نیلور هر برینک لار باشقه یون لار برلان هجوم
بولمای بر دین بر دین تانک آتقونچه قورغانچه دین اوزولوب چقیب 210. a.
پنهان اولتورونگ لار خدا خواه لاسه من هم ارقانک لار دین
یتیب بارور من توردت بش کون صبر قلینک لار دیدی
آدم وری خوش بولغا یدیب دریا بویغه جمع بولوب
توروی اول حالت ده نیاز بیک جان و همیده آغریق

بولوب سلام غه بارمادی بدولت محرم ایبارdی
نیازبیگ کسل بوبوب قالایم ایکی اوچ کون دا دوقیلیب
سقاییب سهم غه بارورمن دیب اوچور قیلدی اندین
کین نیاز بیگ بدولت نینک خاص محرم لاریدین
ایکی محرم نی بربر تحفه تیب اولارغه تولا وعده وعید
لازمی قیلیب هر بریک بش مننینگ طلا دین انعام واحسان قیلیب اولار
نینک کونکل لارینی خوش قیلدیلار هر بر محرم نینک قول لارینه برکشی لیک دین
زهر بردی بربریدین خبر تا پمادی بو زهرنی
بوکون ایرته محل تا پیب بدولت غه سالیب
برینگ دیدی بو ایکی محرم خوش بولغای دیب
یا نیب چقتی اول کورنمک لارفل نینک ومنصب
نینک امیدیده خبردار لیق قیلیب توردی اوچونچی
کونی بارگاه غه هم سلام غه کیلمای بدولت
برسرکرده نی نیازبیگ نی یوقلاب کلینک دیب
یوبوردی اول سرکرده چار برغه باردی نیازبیگ کورو
نوش برمادی خاص آدم لاری چقیب بیکم داروایچیب
ایدی سهم غه هم بارالمادی دیدی اوزلاری برلان هم کورو
شکالی فرصتی یوق دیب یاندوردی اول حال نی بدولت که کلیب
بیان قیلدی بدولت مرزا کمال مرزا لواسرار نی بیلیندور
کانئین +

میرزانی اوزی اوروب اولتوردی حرکت نینک زیاده لیکیدین
تشنه بولوب سوغاق چای دیدی اول توزکوز محرم نینک بیری
وقت نی غنیمت بیلیب زهر نی چایغه تاشلاب بیردی بنهبیر
ساعتدین کین تشنه لیکی بغایت زیاده بولوب ینه رخنه چای
دیدی ینه بیر نابکار محرم هم وقت نی غنیمت بیلیب زهر نی
چایغه سالیب بیردی بوایکی زهر بیلن بولوب شول ساعت
جان بحق تسلیم قیلدی (قَالُوٓا اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّآ اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ) +
القصّه سوزنی نیاز بیگ دین ایشتماک کرک بوایکی
محرم انعام و منصب نینک امیدی بیله نیاز بیگ قاشیغه
بوخوشخبرنی الیب کیردی نیاز بیگ بو سوزنی انکلاب
بوایکی محرم نی ایچکریگا چادرغه الیب کیریب دستورخان
سالدی نیاز بیگ تاشقاری چقیب آدم لاریکه بویوردیکه
بوایکی محرم نی چمبرچس قیلیب باغلاب بیرجایغه کوموب
قیونک لار دیب امر قیلدی آدم لاری خوش بولغای دیب
انداغ قیلدی بوایکی محرم شولکونی بدولت نینک فصاصیغه کیتی +
القصّه نیاز حاکم بیگ دریانینک ارالقی نچند کونلوک
ایدی نیاز بیگ اضطراب بیله لان بیرکیچه کوندوزده دریا
Fol. 211 a. بوییغه تیب باردی اولکوتلارده دریاغه سونهایت نورغون
کیلگان وقتی ایردی اول حالتده کیمه چیگه حکم قیلدیکه
آدم لاریم نی کیمه بیله اوتکارگیل دیدی کیمه چی کیمه نی

طیار قیلیب دریاغه سالیب آدم لارینی اوتکاردی اندین اوزی مقرّب سرکرده لاری بیرلان کیمه گه توشوب دریا نینک اوطرفیگه صحّت سلامت اوتوب بولوب کیمه لارنی چاقیب سیندوروب دریاغه قیوب بیریب بی غم بولوب بش کون دریا لبیده عیش وعشرت غه مشغول بولدی بش کوندین کین +

القصّه اول حالت دا کور لادا کے لشکرباشی جامدار باشلیغ نیاز بیگ قاچیب کیتکانی نی انگلاب

اکابر اشراف لار مشورت قیلیب عمرقل پانصد نی تورت یوز سکسن قفچاق آدم لاری بیرلان مکمّل بولوب نیاز بیگ نینک ارقه سیدین قوغلاب سرعت بیرلان دریا لبیغه کلیب کوردیکله دریا نینک او طرفیده عیش عشرت غه مشغول بولوب دور بولار دریاغه قراسه لار دریاغه سیل کلیب سوغتولوب دور کیمه ایزدیب دریا نینک یوقاری تونیگه انداغ سرعت بر لان یوگور دیکم کیمه دین ویا کیمه چی لار دین هیچ نشان تا پمادی عمر قل پانصد غضبناک بولوب ملطق آتماقغه توردی ملطق نینک اوقی سوغه توشتی ملطق هیچ کارغه کیلمادی بولار اوچ کونچه لیک شول یرده ناعلاج توروب قالدی +

القصّه سوز نیاز بیگ دین ایشتماک کراک

بشنجی کونی نیاز حاکم بیگ صبح وقتیده ختن طرفیکه باد صرصر دیک روان بولدی عمر قلی پانصد هم آرقه سیغه

Fol. 211 b.

یاندی نیاز بیگ ختن غه باریب ختن اهلی نی جمع قیلیب بۇلت
اولدی من بولسام یارکند لیک من سیز لارگه اوز رأیم بیرلا
ظلم قیلغان ایماس یعقوب بیگ نینک بوبوروغانیچه قیلغان
من بولسام سیز لارگه اتا سیز لار بولسانگ لار منکا بلا یارکند
لیک ختن لیک بولسه همه میز بیر دور دیب فریفته بیریب
یورت کتته لاریغه تون و طلا و تنگه لار انعام و احسان قیلیب
بولارنی اوزیگه رام قیلیب آیدیکه بو یورت لار قدیمدین
خطای نینک دور خطای هم یقین کیلدی داخو شاخو
بولسه هم کلیب تورو بدور ایمدی حکیم خان توره هم بار
قبچاق قرغیز انینگ آرقه سیغه کیرا دور بدولت نینک کورله
ده حق قلی بیگ اوغلی بار دور قراتیگین لیک شهر سبز لیک
سپاه لار اولی اولوغ کوتارا دور بیگ قلی بیگ کاشغرده بار
دور خوقند لیک اندیجانلیق لار و اوش لوق لار اولی اولوغ
کوتلرا دور بیز لار بولساق یوز تیمزنی بش آلته آی ساقلاب
اندیجانلیق کیرگوزمای جان ساقلا ساق خطای کیلسه بیشانگ
خودین تو تولور میز دیب مشورت کور ساتتی بو مشورت
ختن اهلیغه نهایتی معقول کلدی +

القصّه سوزنی حق قلی بیگ دین ایشتماک

کراک کورله داکی امیر لشکر لار جاملار باشلیغ ارکان دولت
نینک کتته لاری مشورت و مصلحت قیلیب بدولت نینک

اولگانی نی آشکارا قیلمای بدولت نبینک نامیده قراشهردا کے حق قلی
بیگ که عنابت نامه فتیب بدولت مرحوم نینک مهرلارینی باسیب ایباردی
تورت کونده حق قلی بیگ یتیب کلدی ایبارگان عنایت نینک مضمونی اول
ایردیکه منینگ آلدیمغه درمحل یتیب کلینگ منینگ سیزگه اوزآغزیم
بیرلان قیلا دورگفیم بار اوزاردنو ینگزده لشکرباشی نی تعین
قیلیب قیوب درحال یتیب کیلنگ نامه تمام و السلام دیب خط
نی تمام قیلدی حق قلی بیگ کلگونچه لیک لشکر باشی برلان
جامدار سلام خانه ده باسیب اولتوردی بدولت نینک اولو
کینی حسابیده قیلیب سلام خانه ده تکیه که
یولاب روبروده اولتور غوزوب قویدی بو واقعه دین خبر
تافقان لارنی بتمام ایچکری اویلارگه چهرچس قیلیب پرکتیب
قویدی بتمام ارکان دولت تورت کونچه لیک اولوک که سلام
قیلیب عبودیت نی برجا کلتوروب توردی لار بشنجی کیچه
سی حق قلی بیگ یتیب کلدی همهٔ سرکرده لار جمع بولوب
بولغان واقعه نی بیر بیر بیان قیلدی اول کیچه نی تانگ آتقونچه
زاری و تضرّع بیرلان اوتکاردی آندین حق قلی بیگ بدولت
نینگ جسدینی کاشغرغه الیب مانگدی شولحالت ده قفچاق
لار بوزولوب حاکم خان توره ام نی پادشاه کو تادیب بوزولدی
آندین حق قلی بیگ نینک ارقه سیدین قوغلاری حق قلی بیگ
Fol. 212.b. الیب چقان خزینه لارنی هرجایده هرجایده تاشلاب

کیتتی اول قفچاق لار طلا لارغه فریفته بولوب قالدی
حق قلی بیگ کیچه وکوندوز یول یوروب مرال باشی تابعی
چهار باغقه یتیب کلدی ایمدی سوزنی کاشغر داکی
اکاسی بیگ قلی بیگ دین ایشتماک کرک ایرسه
حق قلی بیگ تنگ اتاسی بدولت نینگ حسدینی الیب کلگانی نی
اکاسی بیگ قلی انگلاب انیم کاشغرغه کلیب مندین پادشالیق
نی تارتیب آلا دور دیب بدگمانلیق قیلیب احرار قلی لشکر
باشینی استقبال قیلماق غه بیروردی اوزی نینگ خاص
ساتهب آلغان قراتیکین لیک قلی بار ایدی عملی مرخور باشی
ایردی آنی خلوتکه چقرتیب اول قلغه واقعه نی بیر بیر بیان قیلدی
اول قسم بیردی شبرخنجر بیرلان حق قلی بیگ نی بوغوزلا
یمن دیب ینه بیراوزی نینک نمک خورده دروازه بنل
یوز باشی سی بار ایردی آنینک قولیغه اتاسی بدولت غه
سلطان روم ایبارگان اول ملطق نی اکاسی بیگ قلی بیگ
کابیرگان ایردی اول ملطق نی یوز باشی نینگ قولیغه بیردی
شبو ملطق بیرلان حق قلی بیگ نی آتار من دیب قسم بیردی
احرار قلی لشکر باشی بو مصلحت دین نی خبر ایردی آلدیغه
باریب یولده روبرو بولوب کوروشتی ویغلاشتی آندین
کین لشکر باشی حق قلی نینک اوزانگو سینی باسیب اطلاندی
دی اوشحالت ده یوز باشی نابکار اول رستم صفت پهلوان

حق قلی بیگ نی اول ملطق بیرله انداغ آتتی کم اوق بیلیدین
تیگیب معده سیدین چقیب کیتی اول حالت ده اول میرآخور بیگ
خنجر بیرلان باشی نی تنیدین جدا قیلدی همهٔ دولت چراغی
اوچتی قَالُوٓا انا لله و انّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ بو حالت دا اول ایکی لاطرفدا
کی لشکر هوشیدین کتیب ینه هوشیغه کیلیب زار تضرّع نی
فلک گا یتکوردی هر ایکی لا زیرک و دانا لار دولت نَنگ
زوال بو لغانینی بیلیب ایلیک لارینی تیشلاب حیران و سرگردان
Fol. 213 a. بولدی بو ایکی نابکار زار تضرّع نینک وقتی ایماس دور اولوغ
نینگ حکمی نی توتماق کراک دیب حق قلی بیگ ننگ جسدینی
شول یرگا تاشلاب نمازینی هم اوقومای دفن هم قیلدی و رمای
بدولت نینگ جسدینی الیب کاشغر طرفیکه مانگدی

ایمدی سوزنی خاقان منصب داری زونکتونک نامدار و عشور حاکم دین ایشتماک

کراک زونکتونک نامدارنی بو قسم نورغون چریک و
علم لاری بیرلان بو طرف لارگه عزیمت کو رستگان خبر
لارونی انکلاب بی حساب لشکر آوباش لار ایچیدین فضل
الهی اعانتی و اقبال خاقانی مددی بیرله و پنجند خاص
محرم بیگ بلالاری بیرلان بی مباحا وقت نی غنیمت تافیب
تازونکتونگ ایراول لاریغه تیشتی زونگتونک هم انکلاب
بارگاهیغه چرلاب کورونوش ایشیکینی آچقانی بیگم که حد

دین فزون التفات مرحمت ایلاب باشیغه تاج شاهانه قرقره
بیرلان سرفراز قیلغانی بیکم هم سجده تحیت رسمین بجاکیلتو در
گاندین کین بویورت لارنینک احوالین عرض ایلاب چونک
کچیک نینگ هر نوع قصوراتین درخواست قیلیب تیلاگانی
زونگتونگ هم سمع رضا بیرله انگلاب قبول توتوب مرتّبهٔ
سیاستدین توشوب فقرالار اوزره رحم شفقت غه ایلیک
اوز اتغانی آندین لشکر بی پایان بیرله اوروچی دین چقیب
طورفان سرحدیغه یتکانی نینگ بیانی +

نظم

بیگم بسیار دانا لیغ بیلان بوایشنی فهم ایلاب
قیلیب حق غه توکّل قیلمایین بیر زرّه پروانی
قیلیب رستم کبی غیرت لباسین ایلابان ددبر
بولوب رخشیغه راکب گویبا سام ونریمانی
Fol. 213 b. الیب ایلکی که نیزه اژدهای جان ستان ینکلیغ
قلیچ تلقان توتوب یوردی مبارز مرد میدانی
بچه خاصان محرم لار بیگم گه هر طرف ناظر
ولی قیلمای نظر اموال زرنی قوتقوزوب جان نی
بو غیرت بیرله جرعت اوزکه شه لار دین قچان کیلگای
اگر بولسه بولک کیمسه تتولماس بولسه مینگ جانی

چقیب بولغونچه لشکر دین بیریب ملطق غه کوب اوتلار
قیلیب بد خواه نی مقهور یول توتتی باسانی
بوینکلیغ رزم ایلاب مطلقا اسلام غه یول بیرمای
چقیب لاچین صفت ایل ایچره قیلدی لشکر شیطانی
یوروب چندین منازل خوف دشمندین بولوب فارغ
خرام ایلاب اوروچی غه یتیب توشکانده شول آنی
ایراول لار کوروب انداغ که زو نگتونگ ساری یول باشلاب
کوروب لوشنی بیلان تو نگلونگ قیلیب کوپ آفرین آنی
بس آندین باشلامیش رخصت بیلان زونگتونگ جنابیغه
کوروب دونگتونگ بیگم نی کوب نوازش قیلدی احسانی
سوراب بارچه عملداران بیگم دین اول سفر رنجین
قیلیب کوپ وعده لار بیرمیش مرصع تاج شاهانی
بیکیم عرض ایتی لار تو ختاب همه ایل نی قیلیب درسخا
تیلاب ذونگ تونگ بیله خاندین تمن مینگ قسم دعوانی
تا فیب اول یورده بخشش بارچه اهل نینگ نیک ایله بدنام
اوشول بخشش غه داخل قیلدیلار حتی که تونگانی
بوینگلیغ بارچه غه بخشی قیلیب خاقانغه عرض ایلاب
چریک قوزغالدی آندین گویا دریای عمانی
اسی هشیار زیرک فهم فطرت لیک کلیب ذو نگتونگ
یورنگ دریای لشکر باشلابان تا کلدی طوفانی

یوروب کلیگونچه طورغاندین الیب کوزلی بوگورنی هم
کیلینگانچه الیب بیر بیر کوچار دایله شهیانی
Fol. 214 a. یوروب سرعت بیلان زونگ تونگ بهادر بادصرصریک
الیب صارام وبای واقسوغه بولدی فوج خاقانی
چریک آقسوغه توشکانی بیلیب یارکندده یونس جان
سریق قولغه قاچیب جان وهمیدین چون بید لرزانی
قیوب بیر میش توتولغان ده بیگم لار چون تیلب دریغا (سست)
تمتولماس ایردی انداغ بولماسه گربولسه مینگ جانی

القصّه ذونگتونگ نامدار جمیع منصب دار
A. H. 1294 A. D. 1877 لاری بیرلان آقسوغه توشکانی تأریخ قدیر
مینگ ایکی یوز توقسان تورت یارکند حسابیده
بلیق یلی ماه ذوالحجه نینگ اون التی سیکونی
ذونگتونگ باشلیغ اوچ امیر لشکر هر قیسی
اوز چریک لارینی الیب یارکند-کاشغر-ختن
گه برابر بیر کونده کیلیب توشکانی .
القصّه نورغون چریک زمین فرشیغه سیغمای
چریك اوچ بولونوب اوچ تمن چریك بیلان ذونکتونك
اوزلاری یارکند طرفیگه وایکی تمن چریک بیله یوتونگ

لونگ نی کاشغر اوزره سیغنه وایکی تمن چریک بیلان
دونکداریِن نی ختن شهر لاریگه یارلیغ قیلیب یارکند دین
بیرتمن چریک بیرلان جانگتونگلونگ نی لوا اوزره سیکه
تورت تمن چریک بیرلان جانگ لؤشیٔ اقسوده اولتوردی

نظم

چریک آقسوده توردی توفلاشیب بیر فرشیغه سیغمای
بو باعث دین بولونما کلیک کا زونگتونگ قیلدی فرمانی
توروب آقسوده جارگلوشی یوروب کاشغرغه یوتونگلونگ
سوروب میینگ یولغه اول راغی دیگان شرمنده رسوانی
توتوب شوخونی یوتونگلونگ امان بیرمای جبال ایچره
بسی شدت تده زونکتونگ حکم بیرلان ایلادی فانی
بولوب اقبال خاقانی دمادم آلدیده رهبر
یتیب بارماسده اقبالی تصرف قلدی کاشغرانی
کیلیب اول ییل ساوق انداغکه زونگتونگ لارغه یول باشلا
توتوب بیرماک کا او غریغی یولوب یول یولدا دربانی
Fol. 214 b. ساوق هم کیلدی خاقان لشکری ده امر حق بیرلان
قچان موندغ ساوق بولغان اوتوب چندین زمستانی
یوروب یارکند طرف ختن ساریغه دونگداریِن
لوّا اوستیکه جانگتونگلونگ بولار یارکند خان آمبانی

قاچشتی اوغریلار هر ساری جان بیزگه غنیمت دیب
اولوغ دریا ایچنده بارمودیب اوچقو بچه اسکانی
بواشنا کلدی یارکندگه جهاننی بترا تیب زونگتونک
کولوب تن ملکیده سودا هجومی قیلدی طغیانی
علم لارکوب لیکیدین بیریوزیگه اصلی کون توشمای
سنانلار کثرتیدین چین یولی بولدی نیستانی
شهرآلدیغه کلگاچ بو صفت نورغون چریک بیرلان
جهانباغ موضعیده توردی اوغری بار مودیب قانی
قاچیب کیتی دیبان بارچه خلایق عرضه ایتی لار
شهر ایچره اوتوب ذونگتونک بهادر شاد خندانی
ختن بارغاندا دونگداربن نهایت سیز چریک بیرلان
آلیب ملک ختن نی قطع اتیب چندین بیابانی
توروب بیر نیچه کون لار یارکند شهری ارادو نکتونک
امان قچقردی خط جا قلان تمامی شهر و صحرانی
عنایت قیلدی آندین التفات ایلاب کچیک چونگ غه
همه کارینی قیلسون آلماسون .بی وجه آلبانی
خلایق یارلیغ انگلاب اولوغ خانغه دعا ایلاب
بغایت شاد لیغ دین سیغما یدن جسمی اراجانی

——(تمام)——